

L A Z E Ň S KÝ

H O S T

2 / 8 2

O b s a h :

ZPRAVODAJSTVÍ Z DOMOVA	
České hvozdy /převzato z Technických novin/ Prověrka hradní stráže - V.Faktor	str. 41 42
ŠTVANICE NA ROZUM	1
Zákon barevného papouška - V.Faktor	
Noční probuzení - V.Faktor	10
ZDRAVOVĚDA	
Z pravidel lázeňské kuchyně - V.Faktor, M.Schelinger	8-10
Dětské hry let padesátých - pokr., V.Faktor	11-14
LITERÁRNÍ PŘÍLOHA	
Lokál - J.Koubek	2
Trálalalala - J.Koubek	2
Glazura - J.Koubek	2
Krasohled - M.Schelinger	5
Houpačka - M.Schelinger	5
Andílek v růžových šatech - J.Koubek	3
Kde se všude dá hrát biliár - J.Koubek	4
Herna v R. - J.Koubek	4
Dvě vdovy - M.Schelinger	6
Rhaphidophora aurea - M.Schelinger	6
Rozhledna Roxy - J.Koubek	7
Přespůlnoc - J.Koubek	7
NALÉHAVÁ SDĚLENÍ - M.Schelinger, V.Faktor	
KRESBY - M.Schelinger	
OBÁLKA - M.Schelinger, V.Faktor	
RECEPTY	
Průlom hradeb - V.Faktor	5
Pád z pece - V.Faktor	14
MATERIÁLY PŘEVZATÉ	
Čeněk Zíbrt : Shazování kozla	36-41
PŘEKLADY	
A.Toynebee : Rozpad civilizací - přel.V.Faktor /část/ G.Grimm : Buddhovo učení - přel. S.Anděra /úvod/	15-20 21-35

Zakládá se na mnohokrát ověřeném poznatku, že silný podnět vyvolá odpovídající reakci a to ve světě fyzikálním právě tak jako ve sférách ducha, což je ostatně totéž. Silná rozhodnutí, myšlenky, vzepjetí vůle, činy zvrátí ustálené, poněkud vyčplé uspořádání věcí, protrhne obal všednosti a vzniklá trhlina, jíž zahledneme na okamžik svět jiný, vzrušující, připomíná silný světelny zdroj kolem kterého hned začinají kroužit krásně zbarvení noční motýli. Nic, co se vymyká okolnímu prostředí, nezůstává bez důstojných protějšků. Prostup je jen krátkým okamžikem zvratu a rána se pak zacelí, dávajíc vzniknout nové rovnováze. Podobné okamžiky mohou za jistých okolností zrodit poznání, protože graduující řada "rozhodnutí-samovolný prudký pohyb-ztrnutí v šoku" je výtečnou konstelací, v níž šok může přerůst v ryzí údiv, jenž postrádá všechny sebezáchranné, retardáční prvky; je to ta pravá chvíle k sebeuvědomění, reflexi, nabytí pevné půdy pod nohama. Jak pod tágem v rukou mistra narážejí koule jednotlivých prvků na sebe a řadí se v příhodné formaci. Jako kroky do neznáma se zavázanýma očima se ale zastaví jakmile ztratíme důvěru. Ale i tak platí, že každý malý krůček, jenž přesáhne rámc našich domnělých možností, může mít nedozírné následky; jen zlehka natrhnut slupku svého ega, vyklovat se ze skořápky, a začnou se dít všude neuvěřitelné věci. I zázraky ale mají své zákonitosti.

Zestárlé předměstí, zchátralé činžáky, čekající na demolici, dále v ulici již opuštěné a s vyraženými okny, a ještě dále v nadcházejícím soumraku horkého, červnového podvečera již jen ohrady z vlnitého plechu a hromady sutí. Právě vycházím z hostince, výrazné patrové stavby s omšelou fasádou, vysunuté do ulice a vévodící křížovatce. Procházím úzkým výšepem, rušným, hlučným, pronikám oparem pachů piva, tabáku a rumu, a sesupuji po několika málo schůdcích do ulice. Následující události dostávají vzestupný a rychlý průběh i bizarní nádech naivní exotiky svátečních malířů. Již uvnitř jsem měl cosi tušit. Na druhém konci lekálu, přes několik stolů, obsazených ostrými, potetovanými hochy z periferie, "hraniční zóny", a jejich společnic, naplněujících hrubými a ječivými hlasy místnost opilostmi, seděl naproti mně vychrtlý cikán tuberkulozního typu, jehož vzhled připomínal tak silně Franze Kafku, že jsem od něho nedokázal odtrhnout zrak, konsternován jeho ušlechtilou visáží i graciehostí pohybů a gest. Po celou tu dobu všechno překryvalo naléhavé nutkání k navázání užšího kontaktu, a on jakoby byl naplněn stejnou potřebou či darem předvídatosti mi občas sotva znatelně pokynul hlavou. Těsně před mým odchodem vstal, přišel k našemu stolu, obřadně se uklánil, pedál ruku nejprve mně, pak i ostatním a vrátil se bez jediného slova na své místo. A přítel, kterého vyšívany fez v kapse pálit, byl již zřejmě rozhodnut. Já však stále ještě nepojal žádné podezření a snad jsem si i trochu oddychnul, když jsem vyšel z chladu a ocitl se na ulici mezi zdmi, z kterých sálal žár. Nebyl mi však dán čas k žádnému lelkování. Hned u schodů, v mé těsné blízkosti nervozně přešlapovala jaksi potrhlá stařena v nažehleném červenobílém kroji, netrpělivě zřejmě čekající na společníka, který se zapovídal ve výčepu u sklenky na cestu. Ale k důkladnějšímu pozorování nebyl čas, uchvátil mne prudký vír a věci dostaly nečekaný spád. Za blízkým rohem se náhle vynořil otylý, bělovlásý černoč v ještě bělostnějším ~~mléčném~~ obleku, prošel rázným krokem kolem vchodu a zmizel v šeru. Zaražen, zmaten, nadšen ztrnu na chvíli v solný sloup a vzápětí se vše dává znova do pohybu. Chvatně se otáčím ke vchodu, abych nepropásal známé, a mohl je, dokud je ještě čas, upozornit na pitoreskní shluk podivných elementů. A právě v té chvíli, snad pět vteřin poté, co jsem sám vyšel, se objeví na schodišti přítel v rudém, vyšíváném fezu. Věci se znevě dívají do pohybu, chvatně se snažím nalézt nějaké logické souvislosti a pomalu začíná nabývat na síle přesvědčení, že tohle všechno musí mít nějaký skrytý smysl a k rozuzlení není daleko. Vybral si vskutku vhodný moment ke své premiéře, dobrá režijní práce, nápadité kulisy, ušklebuji se v duchu. A najednou s nezvratnou jistotou vím, ač se bojím podívat, že právě ted mi velký, kříklavě zbarvený papoušek sedí na rameni.

Lokál.

Do ticha někdo směle zašeptá,
když kouř se mě zlehka dotýká,
kdy už se jako víc zhasne,
že prý se to lépe dýchá.

Tisknu se na mramorovou desku
stolku á pod ním
klopýtá noha o nohu, tak kdy už sé
tedy víc zhasne, já pro to
nic dělat nemohu.
Netuší ani v nejmenším, že za chvíli se
vše změní,
kdy zůstane noha u nohy a dál už se nikdo
nebude ptát....

Trálálálálálá.

Sestře..., sestře..., sestřel kytku
a hněd tu napravo
co bys neudělal pro mě, když je sychravo
potom budu už celá jiná, když tě to nezajímá
budu už celá jenom pro tebe.

/z Báden-Bádenska/

Glazura.

Střele po střele se stýská,
jako ruce po ruce,
literární amanti se rozjařují při šampanském
docela nenápadně ve stoce
a milenkám těch amantů
se stýská po krinolině,
a střele po střele, ruce zas po ruce.
Generálům ze slavných bojišt
po setnině nebojácných,
někomu po víně z domácích
sklepů
jinému ponějakém tom podařeném
klepu.

Láhev se šampanským se roztlouká o obraz Rembrandta
krinolina padá tiše na zem.

Generál s vypjatou hrudí touží marně
po stesku,
střela po střele a ruka zase po ruce.

Dívka v sanatoriu
čeká na Remarka a on
se shání, považte, po tužce.

*Uklo můj fšonovat,
jen můj dovol.*

Andílek v růžových šatech

Modrošedé mraky postupovaly s jistotou zkušeného válečníka a za okamžik zahalily místnost do beznadějné temnoty, v jaké se obvykle kočkám zažehují v očích varovné plamínky.

Ze sluchátka se ozýval neustále ten samý hlas. Byl měkký a hnusně nasládlý..no tak, vtíravě na mne promlouval..no tak, nenechávejte mne čekat řekněte něco..Poslední slovo líšavě zakončoval. Představil jsem si naducané zvlhlé ruce, v kterých drží sluchátko. Budou asi pěkně tučné, nezanedbané, udržované po večerech světlovlasou manikýrkou, takové snad nezanechávají ani otisky..

Počkám, znova se ozval, počkám, jsem zvyklý, budu čekat tak dlouho, až se ozvete..no tak, ještě jste se pořádně neosmělili? Ty poslední slova vyrazil ze sebe vysokým, protivným hlasem.

Kdybyste počkal ještě chvíli, pokračoval, převlékl bych se. Vybral bych ten nejslavostnější obliek z mé přeplněné skříně. Třeba ten z černého sametu. Víte, že přesně takový měl v poslední chvíli Faust nežli se úplně pomátl a odešel dveřmi? Mohla to být otázka, ale také záladná past. Víme totiž, že Faust neodešel dveřmi, víme také ale, že jimi odešel a v roztržitosti je nezavřel, nechal je dokončen... Potud tedy naučné slovníky/.

Jsem úředník, úředník pro spěšné zpracování nepotřebných zpráv a říkám to s vědomím nepopiratelné důležitosti...no tak, zahuhlal znova..promlouvte..jeho hlas se stával úlisnějším.

Dobrý den, řekl jsem dø sluchátku. Já nemám čas na módní přehlídky. Zatímco vy bste se nejradejí předem mnou naparovat v muzeálním převleku, já mám něco úplně jiného na starosti.

Je tady mlha, nedohlédnu k oknu a kliku na dveřích vnímám jenom matně. A představte si, že za tu kliku za chvíli někdo vezme, někdo těmi dveřmi projde, někdo koho nebudu vůbec znát, možná, že budou dva....

Jste tam ještě? ...Halo, chtěl jste, abych mluvil..

Po chvílice ticha se ozval. Já .. já .. co .. jak já vám v té věci mohu vypomáhat.. hlas přecházel do zmateného, netečného mumlání.

Setřel jsem z něj pel růžového andílka.

Nevím co se stane, začal jsem zpovídání, až mne tady uvidí jak si nevzrušeně s někým povídám, budou potřebovat vědět s kým, znát celé jeho jméno než mne tady rozmlátí hlavu bizarní seškou..

Pořád jsem si tak vymýšlel...ještě že jsem v té mlze dost dobře neví děl, jenom takový mlhavý, nejasný obrys dveří.. nemohlo mně ujít, že někdo bral za kliku a dveře se pootevíraly.. za chvíli je tedy někdo musí otevřít docela..

Halo..zařval jsem do telefonu, dveře právě někdo otevřel. Nevidím dobře..ano jsou určitě dva..jste tam ještě? Ten muž se ozval, aby stroze a zcela určitě oznámil, že vyřizuje jenom nepotřebné informace, a že moje situace mu připadá příliš pravděpodobná a zavěsil. Zůstal jsem naprostě sám, proti dvěma neznámým....

Naléhavé sdělení

Stisknul mi ruku jako darebák, který se dozvěděl, že je to rysem dobré povahy, ale přehnal to tak, že bylo evidentní, že má někoho na svědomí.

Kde všude se dá hrát biliár

V pekle je anděl
 zacpávám si uši
 pozvání přijímám
 na mou duši,
 slušností se mohu
 roztrhat
 Duše se páří
 prohra je lekce
 L. se tváří
 Nabírám z kotle
 černou kávu
 a jdu si s ním
 zahrát biliár
 V pekle je anděl
 dech je síra
 ve zdech šrapnel
 na zádech šrámy
 do krve.

H e r n a v R .

Ruleta se roztočila, jako roztočivná
 káča, ohmataná mosaz
 tak posvátně nabýskaná, pamatuje doteky
 těch nejslavnějších.
 Krupier se dívá jinam
 /na hrdle dámy nejbliže u stolu vnímá přívěšek
 ze zlata/

Pár nedočkavců s prostotou sobě vlastní sleduje
 míhající se kulku, aby jednu

z bizarních veteší

Úzkostný výkřik potemňuje místnost,
 sklenka s třeskotem se rozbíjí a do rudého plyše
 se vpíjí Chat de Moir.

V tom šeru se snad mihne i nějaká zbraň a někdo
 si do tmy možná i zakřičí, romantizující
 milenec zůstane navždy sám.

Krupier zesmutní, ten drahocenný přívěšek z hrdla
 dámy mu nepatří.

..... a hernu v R.? Rychle se vyprazdňuje, zůstává
 trochu skla a trochu krve.

Je to prostě něco fantastické
 a nemá smysl tomu dělat
 nějaký říod. Hráčům do toho
 konejme nohama.

K r a s o h l e d

Nastavíš tvář,
necháš se evanout těžkým dechem prošlého,
vezmeš míru všemu na co sáhneš,
obtáhneš některé nabízející se tvary,
a projdeš lehce mezi stromy.

Zacinká-li ti pod nohama tiše pár mincí,
ani se neshybneš,
ani se neohlédneš,
jen prudkým pchybem vyměníš pozice barevných
sklíček krasohledu.

H o u p a č k a

Dvě lišky viničné spřádaly mlčky své okoukané vychytalosti a vůbec si nevšimly, jak je poznenáhlu ozářil široký kužel světla, který se svěřepě prosadil mezi těžkými mračny.

Potom teprve bylo možno spatřit s jakým nadšením se vrhají pro hozený klacek.

Alan a Linda si však podobných věcí nevšímaly.

Zlobili vytrvale svého tatínka. Jak by také ne, když jim odmítl zaplatit ještě jednu jízdu na té krásné houpačce zvané štěstí.

Průlom hradeb

Krajíčky bílé vely lehce potřeme pomazánkovým máslem, pokryjeme na půlky pokrájeným kompotovaným angreštem a vydatně posypeme strouhaným sýrem, nejlépe gruyerem. Možno i zapéci v troubě.

Naléhavé sdělení

Chci navázat kontakt s vesmírem, stát se jeho součástí, cítit se jí, vidět se v nekonečném prostoru, a kam až dohlédnu, odtamtud se na sebe podívám.

D v ě v d o v y

Dvě vdovy se sešly za šera u svých jam,
měly v očích zjevně žal a šeptaly císi,
jedna druhou chlácholila,
je to zvyk starších dam.

Pak, když opatřily svoje rovy,
uvěřily v přívětivost blízké lavičky a usedly na ni.
Košatý zpovědník pochopitelně nezůstal pozadu
se svou zpívající náručí.

Můj byl hodný, ten můj taky,
laskavý a pracovitý,
přeháněly až vyplašily veverky.
Stěbet sem a štěbet tam,
už i smích se zaleskl,
květy se odvrátily k nápisům,
a milé dámy se odebraly do kavárny.

RHAPHIDOPHORA AUREA

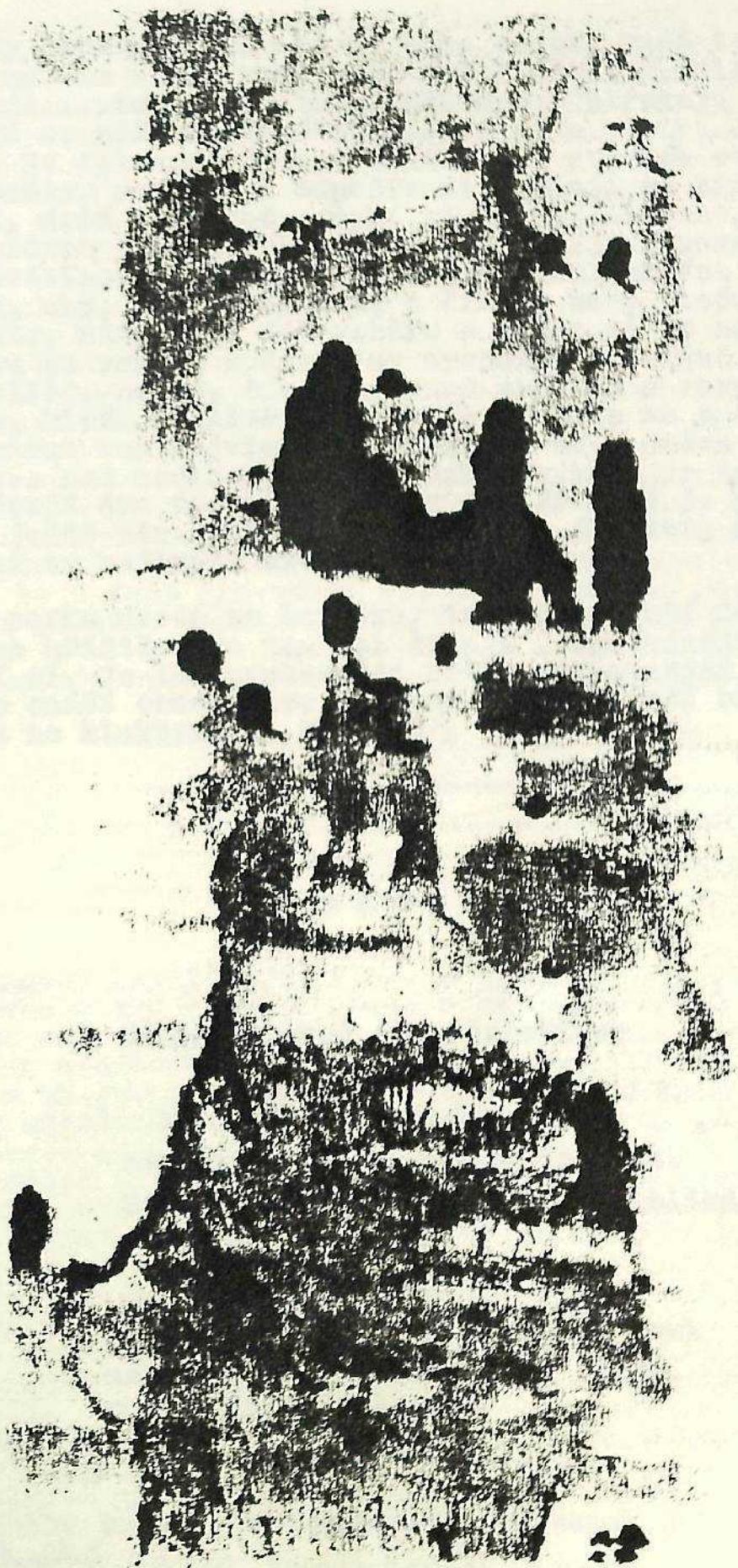
..... zaštěkal pes,
..... vykřikl kdosi,
sevřela se pěst, ale vítr ji pohladil.
mlč už, okřikli ho,
formule zní: "aby se s Vaňkem poradil".
Na strmou horu vede jen jedna cesta,
zpátky se nechce a létat neumiš.
Pod jasným nebem zkrátka nelze žíznit,
jako RHAPHIDOPHORA AUREA,
zapomenutá v opuštěné domácnosti.

Naléhavé sdělení

Chceš něco říct, ale máš pocit, že ti někdo překáží, někdo z přítomných. Počkám až odejdou, říkáš si, ale oni dělají totéž.

Atlas se směl domnívat, že stačí chtít a může odhodit zem a vytratit se; víc než tahle domněnka mu však nebylo dovoleno.

F.Kafka

Rozhledna Roxy

17

... tudy prosím,.. ale co to máte sebou, musí to být pořádně těžké, my vám s tím pomůžeme. Ještě několik dalších hlasů se připojuje....tudy, ano tudy. Očička se blýskají a ruce natahuji. Dotýkají se něčeho hědvábného..Uvolněte místo, stoupněte si blíž ke zdi. Na železném schodišti městské atrakce se proplétá muž.. nezapomeňte, musíte si odpočinout, volají za ním. Co to asi má, nepustí, drží to pevně, myslí si další..ale ano, jdete správně, pořád směrem nahoru. Uhněte..vy, nekazuje bavorský klobouček s kančí štětinou a nešetrně se dotýká podlouhlých balíčků. "Křídla to jsou, chp, co to prý mám, s čím se tady vleču". My víme, tak jen běžte, stoupejte dál vzhůru a jenom si to nesnažte rozmyslet, nesnažte se vrátit zpátky, my bychom vás stejně nepustili, chceme to vidět, no ně, říkám to snad správně a obrací se k přiblížejícím, kteří horlivě přikyvují..Ustupte mu z cesty, osmělil se křiknout ten nejvíce přitlačený u zdi. Jeden překřikuje druhého..... nel zaslechně ještě další výkřik za sebou, neohlíží se, zbývají dva poslední schodyPřipíná je pečlivě, rozbíhá se..., ještě pár kroků a je nad zemí. Ale kam, pomyslí si, kde bude asi to nejlepší místo k přistání?

/Muž v parku usedá na lavičku, trochu ho ruší dětský křik z nedalekého hřiště. "Co tam asi dělají ...prohánějí se za míčem, pomyslí si. Je to vzrušenější křik, úzkostnější, z toho letního nebe se snáší chuchvalce ptačího peří a ptačí brka se stávají ozdobou na klukovských hlavách/.

Přespálace

Do tanče rock ... návěstí se
rozbliká,
studená kamna budou hrát,
nevěsty v bílém chtějí pookrát.
Zastavit expresyl .. Návěstí bliká..
proč?
průjezd bude jako nic.
V tanci je rock
a na tvářích z líčidel chaos.

Gončarský židok je pouze více či méně zdánlivě vlnkováný dávno známovaných tváří.

Základní omáčky:

Jedná se v podstatě o čtverici doplnkových mixáží, představujících stěžejní chutové variace /sladkost, kyselost, hořkost, pálivost/ k namáčení jednotlivých soust, který by - sestavena do "chutové růžice", neměla chybět v mimopostní dny na žádném řeholním stole. V žádné z této čtverice domácích misek by ovšem neměla příslušná chuť dominovat výrazně, jen být znatelně přítomná, byť i jen v některé fázi působení jednotlivých složek omáčky na chutové papílary. /Pro svoji těžkopádnou, fádní a vyčpělou všednost nezařazují do základní čtverice v dogmatickém, dosud běžně užívaném pojetí slanost, a v ochotě riskovat dočasnou ztrátu prestižeca dcery, jak se kdysi přihodilo v jednom království, ji nahrazují pálivostí, jež se mi v kulínářských experimentech jeví jako podstatně flexibilnější/. I při dosti povrchní znalosti jednotlivých kombinací brzy zjistíme, že některá spojení, na př. kyselé-sladká, chutový prožitek zeslabuje, jiná naopak umocnuje /na př. sladké-hořké/, v každém případě však převádějí do nesnadno definovatelných sfér, v nichž chutový prožitek doznívá ve velmi složitých vzorcích. Pro počáteční experimentování s chutovou růžicí navrhoji nějaký velmi prostý pokrm; nejvhodnější se mi z tohoto hlediska jeví pro začátečníka rýže, která chutové harmonie, skrývající se v našich prvních pokusných miskách, nijak výrazně neovlivnuje, ponechávajíc jim jejich osobitý projev; chová se relativně neutrálne, nepřipouští žádné zásadní posuny. Navíc, dobře osolená, pomůže přemostit neobvyklý odklon od schematických kategorií minulosti. Doplňkové mixáže by měly být vláčné, husté, tálé, s

Degustační diagramy misek chutové růžice

1. Sladká

vysokou přilnavostí, aby nekapaly z vidliček, přičemž kompaktnější ingredience, u nichž je dbáno na svěží vzhled, by měly být nasekaný na drobne s nevšedním umem, aby nerušily celkový vzhled a především aby při degustačním procesu nebyly příčinou náhlých skoků v pozvolném průběhu chutových vjemů; celkové vizuální a olfaktorické vyznění, ve vztahu k očekávané degustační budoucnosti, by mělo vést k jednoznačně štavnatým představám. V pokročilejších fázích, v průběhu konzumace vlastního pokrmu, který již bývá mnohem propracovanější a sofističtější, se podává ještě pátá miska, poněkud hlubší a objemnější, jakýsi dobré vyvážený střed chutové růžice, která je jako osobní vizitka hostitela pokusem o dokonalou chutovou harmonii, sladění základních chutových vjemů v osobitém a mnohdy překvapivém souznění /příklad podobné skladby uvádí pod č. 5/. Nelze zanedbat pochopitelně ani otázku nápojů, sám se přikláním k střídavějším postupům, a to doporučuji zvláště začátečníkům. Vhodné jsou zpočátku nápoje, jejichž základním prvkem je čaj toho či onoho typu. S přibýváním praktických zkušeností možno ovšem uvolnit otěže fantazie. Pro začátek uvádí recept, jenž je vhodný k méně pokročilým pokusům. Nápoj plní v našem pojetí stolování nesmírně důležitou funkcí; je činitlem neutralizačním, spáhkuje jednotlivé chutě a připravuje chutové bunky k intenzivní registraci nových počítků, smazává dosavadní vjemy, plní funkci pauzy me-

zi jednotlivými chuťovými tóny, či ještě spíše akordy. Proto se domnívám, že má být konzumován v co nejpřirozenějším stavu, t.zn. zcela neslázený, nesolený, bez másla i zavařeniny. S jistou dávkou opatrnosti můžno uvážlivě experimentovat s některými kořeními a přísadami / viz recept č.6/. Ale dost teoretizování; uzavíram první lekci z lázeňského stolování návodem na složení poměrně prosté "chuťové růžice", v niž je však přesto dbáno na pestrost skladby, optimální časový diagram dozírávání chuťových vjemů a na harmonickou vyváženosť jednotlivých ingrediencí, jež by se měla mít na pozoru před jednostrannými a monotónními náporý na naše chuťové bunky.

2. Pálivá

hořká

sladká

kyselá

pálivá

t v sec.

Chuťová růžice:

1. Sladká miska

rybízový kompot s přiměřeným množstvím šťávy, strouhaný tavený ementál /případně rozetřená niva/, střík fernet stocku

2. Pálivá miska

menší, na drobno pokrájená feferonka, jogurt, kávová lžička na drobno pokrájených rozinek, střík tabasca, několik kapek vinného octa

3. Kyselá miska

menší, na drobno nasekaná znojemská okurka, drobné nudličky eidamu, polévková lžíce šťávy ze švestkového kompotu, na jemno pokrájená nať z mladých pörků, dvě spařené, na drobno nasekané mandle.

4. Hořká miska

2 polévkové lžíce vermutu, majonéza, strouhaný křen, špetka ostřejší hořčice, na jemno nasekaná šalotka, /popřípadě kapari/, střík citronové šťávy

Velikost misek: pro 2 osoby postačují 4 menší čajové podšálky

Způsob přípravy: velká péče by měla být věnována rovnoměrnému promíchání, aby došlo k pokud možno dokonalému spojení jednotlivých složek, k jejich splynutí v kompaktní hmotu omáčky, i když samozřejmě nelze dosáhnout stejně dokonalosti jako při jejich tepelném zpracování.

3. Kyselá

hořká

sladká

kyselá

pálivá

t v sec.

Ingredience: při sestavování této chuťové růžice bylo ve značné míře přihlíženo k jejich běžné dostupnosti v našich historicko-klimatických souvislostech i k nižší cenové kalkulaci.

servírování: jíz popisov na předchozích stránkách, oběah mísík lze větš v případě potřeby při přípravě posacených použít i jako oblohy keksů, tenkých koláček salátové okurky a pod. Pro každou osobu velikána a látku na desert.

Poznámka: z řady výrobků, které by mohly ve snaze otevřít se jaké sáraje nejkratší mohly zbytečně těžit vermut, ananas, pomeranč, kondenzace, quassia; vše, co obchází horšák.

3. Překlad misky, v níž předkládá hostitel, v tomto případě pouze po myslné, odrez svých vnitřních houtí:

1 řeřichový strouhaný keks

1 polévková láska bílá s pomerančem

1 malá strouhaná arket

1 královská láska kirsche /popřípadě jiná ovocná plátenka/

Po promíchaní prolit 1 dcl vrelého mléka.

Všechno rovnat jako omáčku, kterou se přelije smazaný nármelin.

4. N o P k 6

hořčík

oledská

kyselek

páliva

mlupej:

5. 1 královská láska čínského salámového čaje

1 královská láska čínského černého čaje /a li-či/

1 královská láska máty pepřové

1 květadlo badyam

3 jalovecové bobule

2 korinckovy

/popřípadě několik hrnek anýzu a fenyklu/

9-10 minut nechat v konvičce lehnout. Po žálku takového napoje nebydete silného dojmu, že každý obraz na vás je ekos, průsorem v jiné světy.

Něčí probuzení

V poloepojení mne proštipal jakýsi jasny hlas, který vyzávoval ze mne a nároven byl mnohem vzdálejnějšímu zvuku, což bylo velmi netypické. Měl pro mne jakési velmi nádherné zdělení, poselství, které mne chránile jsem své prototy. Chystal jsem se vratit a vše si poznat, teto houti myslil mi však při prvních snáškách uskutečnění připadalo příliš svato-křížedlné, jako přímo výjimečně nadíváry v nás tak bolestné osrosti. Ujinal jsem plny výry v trvalé píščené protitoku podobné síly. Mnoho jsem vratil, abych sebys a člensm i dletem ujistil, že vše se propadlo v nedoostihné klubinu napomnění.

Kdo je hvězdy neboz dobrá.

Nikdy mě ve své pyše větší strach o svět neléčí o sebe.

Trnový koč od všech terasí cesty. Kusí se rozložet, ohodí-li čel.

DĚTSKÉ HRY LET PADESÁTÝCH

Pokračování. /viz Kašpar 1/80/

Po osmi hrách úplných, doprovázených pokusem o postižení výrazových prostředků tehdejšího období, následuje tříšť reminiscencí na další hry či na jednotlivé prvky těch her, které se nepodařilo bez zbytku rekonstruovat ani úsilím kolektivní paměti. Za účelem alepon základního situačního navození atmosféry, jejíž součást tyto hry tvorily, uvádím tyto fragmenty stejně chaotickým pokusem o nakupení několika málo jevů, o kterých se domnívám, že by mohly být pro onu dobu charakteristické, lépe řečeno, které poněkud pomohou osvětlit posun, ke kterému od té doby došlo v projevech životního stylu. Anebo ještě jinak, uvedu pár víceméně namátkou či náhodou vybraných prvků životního slohu, jímž dnešní doba vyhlásila válku ve snaze omezit jejich výskyt na minimum, pokud je přímo nevyhledat. Tato válka byla vyhlášena mimo jiné:

V hostincích
málostupňovým a černým pivům, dřevěným sudům, karetním hrám, zpěvu, psům a kočkám, kamnům na uhlí, vysedávání do půlnoci, křenu, uzlům a matesům, kulečníkům, harmonikám, důstojným pokryvkám hlav výčepních, viržinkám, důvěřivosti inkoustové tužky, barevným likérům, pití na sekru, kostkoványm ubrusům, chříváčkům na pivo, dřevěným rámům na noviny

V bytech.
velkým knihovnám, vysokým stropům, kachlovým kamnům, olejomalbám v masivních rámech, halám, rákoskám, perským koberecům, klavírům

V krajině
mezím, úvozům, polním cestám, ovceným stromům u veřejných cest, patníkům, kapličkám, božím mukám, studánkám a obecním pumpám, kozám, potokům a řekám, koroptvím a křepelkám, jedlím, rakům, čolkům, čmelákům, jezevcům, stodolám a seníkům, snopům a kupkám sena, kravským povozům, bodrým, rozšafným a moudrým starčeckům, lavičkám pod lipami, dlouhým, zahnutým dýmkám, bičům

V obchodech
úslužnosti, úsměvům, psům, zmrzlinám, zdvořilosti, klábosení, klevetám

V tržnicích
třešním, houbám, borůvkám, rybízu, cibuli, česneku, bramborám

V ulicích
veřejným záchodkům, fontánám a vodotryskům, šedomodrým mozaikám chodníků, plynovým lampám, koňským koblihám, kočičím hlavám, dětem s bandaskami na mléko a džbány na pivo

V dopravě
otevřeným plošinám tramvají a vagónů, kuřákům, lanovkám, parníkům, kabrioletům, trolejbusům, páre, sajákům, bicyklům, prodevačům piva a párků na peronech nádraží, nosičům zavazadel, průvodčím tramvají

U vody
plovárnám, půjčovnám loděk, hausbótům, plachetnicím, kanoim, zahradním restauracím, rybím specialitám, přívozům a ferryboatům, rybářským pramíčkám, říčním škeblím, úhořům, břehům řek, bruslařům

V řemeslech
zahradníkům, dlaždičům, komínkům, vetešníkům, kamenářům, domovnicím, učitelům, školníkům, podomním obchodníkům, dráteníkům, brusišům nožů, kožešníkům, vazačům knih, kadeřníkům, ševcům, krejčím, provazníkům, uhlířům, topičům na dráze, portýrům, čísníkům, výčepním, pročištěvacím kolejí, kamnářům, ladičům pian, plávčíkům, sedlářům, řemenářům, bednářům, kolářům, kovářům, farářům, kostelníkům, kočím, cestářům, kapitánům, loďníkům, převozníkům, lampářům, řeholníkům, sladkům, mládkům, mlynářům, hrobníkům.

12

Hry míčové /hrané na vozovkách a chodnících/

1. **H l a v i č k y .** Pro dva hráče, menší branky, míč se ručně nadhazoval. Hráno s oblibou na vozovkách, nebo se míč o asfalt dobře odrážel.
2. **O k é n k a .** Pro 3 a více hráčů, z nichž každý měl vlastní braneku, vytvářenou většinou z dlažebních kostek, případně součástek oděvu /tepláková bunda, jenž patřila v té době k standartnímu každodennímu vybavení všech dětí, školou povinných, a podobně/. Hrálo se gumovým míčem menších rozměrů, právě tak jako předcházející hra, hlavičky, i následující hra, bago. Každý za sebe, proti všem.
3. **B a g o .** Pro 3 a více hráčů. Hráč uprostřed se snažil zachytit míč, který si ostatní přihrávali a to podle dohody buď rukou nebo nohou. Podařilo-li se mu míč zachytit, vyměnil si místo s tím, který mu to chybnou přihrávkou umožnil.
4. **Z a h á n ě n á .** Většinou jen pro dva hráče, hráno tenisákem. Hráč, který byl na řadě se snažil přehodit protihráče, který pak musel zaujmout místo, kde míč dostíhl a jeho protivník mohl o přibližně stejnou vzdálenost -nebo i větší, chtěl-li riskovat - postoupit kupředu. Hřištěm byla v doslovém smyslu ulice; hráno výhradně uprostřed vozovky, šířku hřiště vymezovaly zdi činžáků, délku hřiště délka ulice, případně křižovatka ulic, kde již hrozil střet s tramvají.
5. **Š k o l k a .** /Mimo školku s míčem byla i školka se švihadlem a nožem/. Jednotlivé figury a jejich pořadí již vypadly z paměti, zahrnovaly i několikrát tlesknutí a otočení, případně jejich kombinace, mezi časem vyhození míče a jeho zachycení po odrazu o řadě činžáku. Kdo nesplnil předepsanou figuru, nemohl přistoupit ka další, složitější.
6. **V y b í j e n á .** Hrálo se na vozovkách postranní rozměry hřiště vymezeny obrubníky chodníků, u kterých tehdy nepřekážela žádná zaparkovaná vozidla, nanejvýš na omezenou dobu poštovní nebo pivovarský povoz nebo vozík metařů, či dvoukolá kára malířů pokojů. Rada konfliktů však vznikala při sporných míčích na zbyvajících stranách hřiště, k jejichž vymezení, značně nepřesnému, sloužily nejčastěji kanály neb šachty dálkového topení.
Tato hra občas hrávána i na hřištích, kde mohla být hrací plocha nakreslena kusem klacku, ale to velkou většinou jen ve své pokleslé, oficiální formě jako hra školní.
7. **O d r a z y .** Hrálo se tenisákem, případně i větším míčem gumovým o řadě činžáku. Po odrazu hrál další hráč. Míč se házel i kopal, při kopání ztiženo obrubou chodníku. Chybné zásahy si hráči počítali.

Hry pouliční

1. **H o n z o , v s t á v e j !** Touto formulí zahajoval hru vždy vyvolávač, k jehož stanovišti měli ostatní hráči, jejichž počet mohl být libovolný, za úkol se přiblížit. "Kolik je hodin?" ptal se hráč, jemuž byla formule vyvolávače určena. Vyvolávač pak dle vlastní libovuče určoval rychlosť postupu všech hráčů, užívaje k tomu terminologie zoologické: tři slepičí, jeden sloní tři čapí..... atd., z čehož plyne, že se jednalo do značné míry o hru psychologickou, v které hrály značnou roli vzájemné sympatie a ntipatie. Odměnou vítěze bylo privilegium stát se vyvolávačem, ovládat v další hře rychlosť postupu celé rojnice a dávat tak najevo své osobní náklonnosti a preference.
2. **K r v a v é k o l e n o .** Byla to hra velmi běžná, jejíž pravidla si však přesto nikdo nezapamatoval, ač si všichni podrželi v paměti její sugestivní název.
3. **Š k o l k a .** /se švihadlem/, hra převážně holčičí.
4. **P a n á k .** Pravidla této hry netřeba rozvádět nebo jako jedna z mála tehdejších her i dnes ještě běžná.
5. **N a s l e p o u b á b u .**
6. **Š k a t u l e , š k a t u l e , h e j b e j t e s e !** /případně krabice/. Tato hra se hrávala právě tak u vchodů činžáků a mezi plynovými lampami jako mezi stromy v parcích a na dvorech činžáckých bloků.

7. Chodí Pešek okolo.
 8. Na schovávání. V ulicích nebyl nadbytek vhodných úkrytů, jen za řídce zaparkovanými auty neb konskými povozy, nejvíce se ukryvalo ve vchodech domů a za rohy ulic. Hráč na pikole užíval někdy formuli: deset, dvacet, třicet, narodil se prcek, preková šla pro vodu tálka prcka za nohu. Tato úchvatná formule, patřící rovněž k rozpočítadlům, měla pokračování, které v kruzích sestavovatelů této příručky upadlo již v zapomenutí. Po odříkání formule se hráč na pikole teprve mohl věnovat hledání ukrytých hráčů. Užívala se též formule: za pikolou, před pikolou nikdo nesmí stát nebo nebudu hrát. Bylo by třeba ještě doplnit o další zapomenuté formule, užívané na příklad při spatření ukrytého hráče nebo když se některému z ukryvajících se podařilo dostat k pikole dříve než mohl být sám zapikolován, případně i o některé mimopražské varianty.

9. Na babu. Existovalo několik variant: v normálním vzpřímeném postoji či se sedáním na bobek, v kterémžto posedu byl hráč před babou imunní. Imunním činila hráče rovněž formule "piky, piky na hlavu, že na babu nehraju" nebo "piky, piky do země...." při sedání na bobek. Varianta z Hradecka: "kdo mi babu dá, ten jich tisíc má". Jindy užíván název Na honěnou. Další varianta: vykřikl-li někdo "dřevo" nebo "železo", museli se všichni, kromě těho, kdo měl babu, chytit nejbližšího předmětu z požadovaného materiálu. Variantou je i hra následující, kterou uvádíme samostatně, snad jen kvůli působivému názvu:

10. Pan Čap z trati 1 čepičku/jakou měla barvičku?třebačervenou!/ Všichni se rozběhnou a chytí se nejbližšího červeného předmětu. Kdo nenajde, stává se předříkávačem.
 11. Na lupy a na četníky. Nebo na "lupy a srály", případně dle názvu z plzeňska "na laubry a na zloděje". Pravidla tonou v mlhách zapomnění, ostatně se domnívám, že byly velmi volné a utvářely se často před hrou, případně až v jejím průběhu. Jedna ze zatýkacích formulí: jeden, dva, tři, český lev.

12. Zlatá brána otevřená. V Praze "Prašná". Formule: Zlatá brána otevřená, zlatým mečem /klíčem/ podepřená, kdo do ní vejde, tomu hlava sejde, at je to ten nebo ten, praštíme ho koštětem. Co se dělo dál bych se sám hrozně rád dozvěděl. Osobně zastávám názor, ničím podstatným nepodložený, že se jedná o hru velmi archaického charakteru.

13. Hoří, přihořívá. Někdo odejde nebo se jenom otočí, ostatní ukryjí dohodnutý předmět.

14. Na třetího. Výskyt zjištěn zatím jen v Českých Budějovicích a Plzni, v Praze nedoložen. Sudý počet hráčů se po dvou postaví za sebe do kruhu, obličejem dovnitř. Další dva se honí. Pronásledovaný si v nebezpečí stoupne za některou z dvojic. Ten, který je třetí, /vždy uvnitř kruhu/ musí utikat. Dokud pronásledovatel někoho nechytí.

Pro úplnost zde uvádíme další pouliční hry, které se vyskytují v první části této práce, která byla součástí Kašpara 1/80: Polévka se vaří, Na vodníka, Za vozem, Na sochy, Cukr - káva - čokoláda, Prasečí hody, Praha - Brno - Bratislava, Král vysílá své vojsko.

Hry v kuličky

1. Cvrnkana.
2. Krámkyně. Hráči házeli z určené vzdálenosti na délky s různou cenou za zásah, kterou vyplácel majitel krámků. Na př. 1, 2, 5, 10 kuliček, podle obtížnosti hodu. Kuličky padlé vedle délky si ponechával.
3. Vybíjená. Neboli vrážená. Kuličky se stavené v délku do tvaru pyramidy, dalšími kuličkami se z ní kuličky vyrážely mimo délku a hráči si je ponechávali.
4. Koníčky. 4 kuličky v pyramidě, dalšími kuličkami se vrchní srážela. Výskyt zatím doložen jen v části Prahy 6.

Nutno se zmínit i o důležitosti cíněnek, popřípadě olověnek, vyprošených na dvorech u posledních soukromníků, pracujících s kuličkovými ložisky. Známým letenským zdrojem byla na příklad dílna pana Vaněčka v Letohradské ulici. Vcelku dobrého ocenění se dostávalo i skleněnkám a t.zv. "marmorkám"/tento název zřejmě lokální, doložen zatím jen z Teplic/. Hloubení důlků v jarní hlině byl slavnostní obřad. Existovaly nesčíslné způsoby švindlování - přestupy při házení, zašlapávání kuliček, nenápadné odsunování od důlků, kladení přírodních překážek do cesty nebo naopak jejich odstraňování, šoupání tahavými pohyby ukazováku místo cvrnkání a podobně. Speciální hráčské výrazy, určující na příklad pořadí hráčů při házení; arciprha, arcisled, a z Hradecka na vždy posled, sólo zápalky. Vyšší formou podvođu byl t.zv. rábes, k němuž se začasté uchylevali buď rozhořčení poražení nebo fyzicky vyspělejší, při němž se vybral plný důlek. Často se v nedostatku lepších příležitostí hrálo i na chodníkách a důlkem byla mezera po dlažební kostce; tam měla ovšem hra neregulérní průběh. Neznám nynější ceny kuliček /z dalipak jsou ještě stále hliněné?/ předpokládám, že podražily, tenkrát těsně po méně jich bylo sto za korunu. Přes jejich láci se ovšem našli jedinci, kteří se pokoušeli propasovat do hry i různé typy korálků, opevřovalo se jimi však všeobecně, v dětském světě byly naprostě bezcenné. Poměr větších cíněnek k obyčejným hliněnkám podléhal různým výkyvům, v závislosti na okamžité štědrosti a možnostech pana Vaněčka a jiných mecenášů dětských her, v průměru se však pohyboval kelem 10:1. Kurz skleněnek mi již vypadl z paměti.

Příště: hry příležitostné, individuální, pubertální, školní, rozpočítadla, říkadla, parafráze šlágrů; pojednáno bude i o největších odpůrcích dětských her, pražských domovnicích.

Pád z pece

/obložený houskový knedlík/

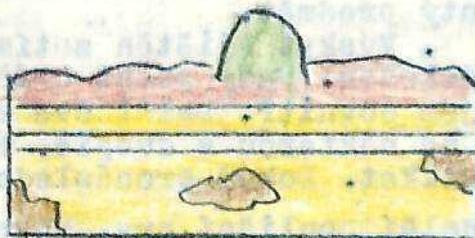
vypeckovaná oliva

jahodová zavařenina

tavený sýr

máslo

houskový knedlík

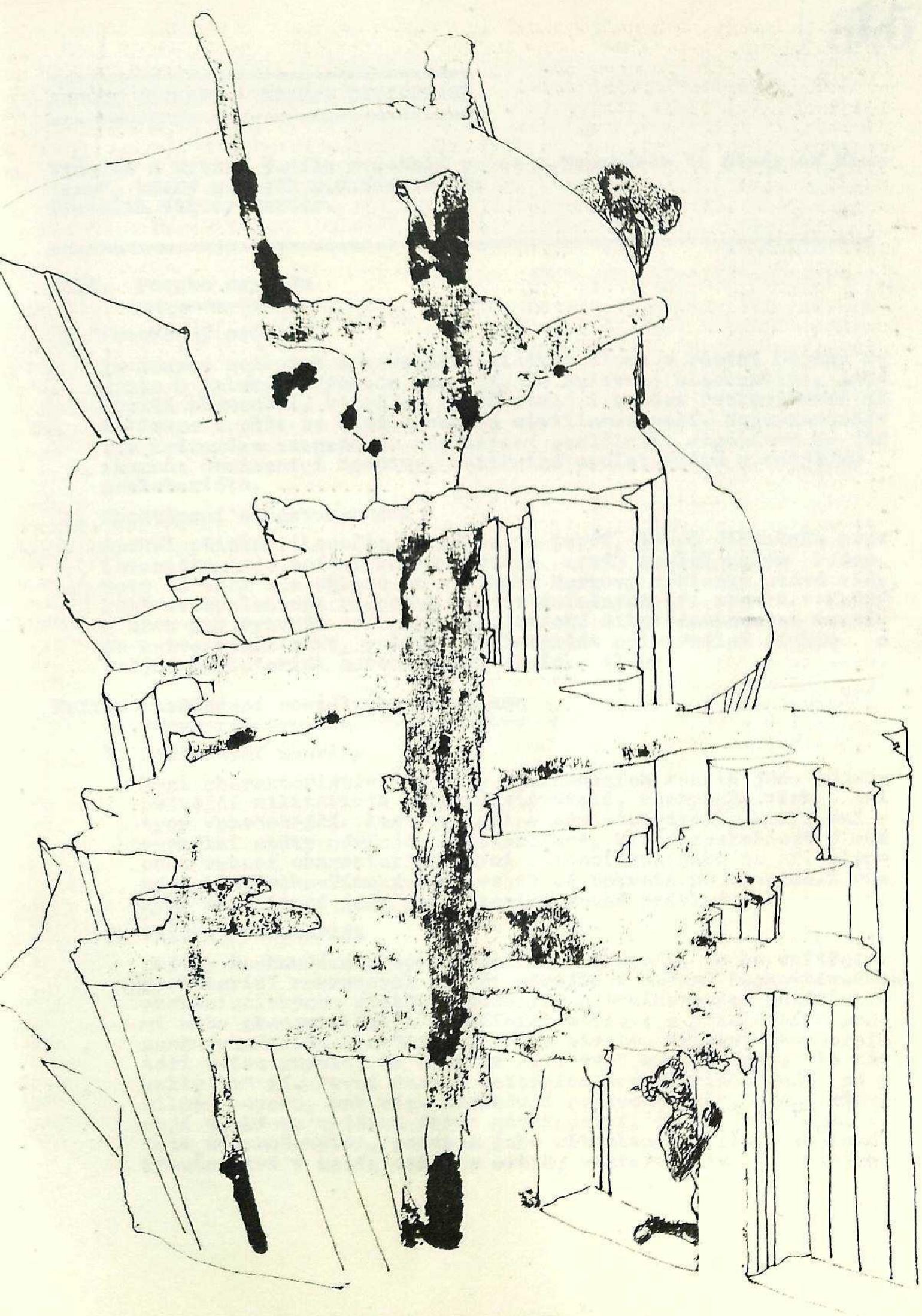

Na konci věku všechny bytosti splývají s mou přírodou, synu Kuntí, na počátku věku je znova vypouštím. 9,7

Činy mne neposkvrňují, nechovám touhu po jejich plodech. A kdo mne takto pochopí, není činy poután. 4,14

Vznešený pravil: kdykoliv těžiš nastává úpadek rágu a nerůstá bezzákonnost, zplodím sám sebe, Bharátovče. 4,7

Jako planoucí oheň spaluje na popel všechno palivo, Ardžuno, tak oheň poznání mění v popel všechny činy. 4,37

ARNOLD TOYNBEE : ROZPAD CIVILIZACÍ

Výňatek z výtahu 5.dílu rozsáhlé práce A.Toyneeho "A Study of History", který pořídil D.C.Somervell.
Přeložil Viktor Faktor.

XVII. Povaha rozpadu

1. Všeobecný průzkum

Je rozpad nezbytně a neméně následkem zlomu v růstu? Dějiny Egypta a Dalekého Východu ukazují, že existuje alternativa, jmenovitě zkamenění, které se téměř stalo i osudem řecko-římské civilizace a může se stát i osudem civilizace naší. Nejvýznamnějším kriteriem rozpadu je rozštěpení sociálního organismu do tří zlomků: dominantní menšiny, vnitřního proletariátu a vnějšího proletariátu.

2. Rozštěpení a znovuzrození

Apokalyptická filosofie Karla Marxe tvrdí, že po diktatuře proletariátu bude třídní boj vystřídán novým společenským řádem. Toto se však bez ohledu na aplikaci Marxovy myšlenky stává vždy, když se společnost rozpadne do již zmíněných tří zlomků. Každý z nich pak vytvoří své charakteristické dílo: dominantní menšina univerzální stát, vnitřní proletariát univerzální církve a vnější proletariát barbarické válečnické tlupy.

XVIII. Rozštěpení sociálního organismu

1. Dominantní menšiny

Mezi charakteristickými typy dominantních menšin jsou nejnápadnější militaristé a vykoristovateli, nechybějí však ani typy vznesení: registrátoři a administrátoři, kteří univerzální státy udržují, a filosofové, kteří společnost v rozpadu vybaví charakteristickými filosofiemi jako na př. dlouhý řetěz řecko-římských filosofů od Sokrata po Plotina. Z různých civilizací jsou pak citovány mnohé příklady.

2. Vnitřníproletariát

Dějiny řecko-římské společnosti nám ukazují, že se vnitřní proletariát rekrutoval ze tří zdrojů: z občanů řecko-římských =helénistických= států, vyděděných a zruinovaných politickými nebo ekonomickými a sociálními otřesy; z příslušníků podmaněných národů; z obětí obchodů s otroky. Všichni jsou proletáři v tom smyslu, že se sice cítí "je" společnosti, ale nikoliv "z" ní. První reakce vnitřního proletariátu mají násilnou povahu, pak však následují reakce "mírné", které káhni hují v objevu vyšších forem náboženství, na př. křesťanství. Toto náboženství, podobně jako mithraismus a jiní rivalové křesťanství v helénistickém světě, vzniklo v jedné z jiných

"civilizovaných" společností, podmaněných brannou mocí univerzálního státu helénistické civilizace. Pod tímto zorným úhlem jsou zformány i vnitřní proletariáty jiných společností, a i u nich jsou zaregistrovány podobné jevy: na př. vznik judaismu a zore strianismu mezi vnitřním proletariátem Babylonské společnosti byl podobný, ačkoliv jejich pozdější rozvoj byl z důvodů, které jsou blíže osvětleny, odlišný. Přeměna primitivní buddhistické filosofie v Mahayanu zajistila "vyšší formu náboženství" vnitřnímu proletariátu čínské společnosti.

3. Vnitřní proletariát Západního světa

O existenci vnitřního proletariátu v Západním světě může být zneseno mnoho důkazů = mezi nimi i existence příslušníků "inteligence", rekrutovaných mezi proletariátem jako agentů dominantní menšiny. Následuje výčet charakteristických rysů této "inteligence". Vnitřní proletariát moderní západní společnosti se však zatím prokázal jako velmi neplodný při vytváření nových, "vyšších forem náboženství"; snad je to důsledek trvající životnosti křesťanské církve, z které se Západní křestanství zrodilo.

4. Vnější proletariát

Pokud civilizace roste, vyzařuje svůj kulturní vliv, a ten prostupuje do značných vzdáleností primitivní společnosti v sousedství. Ty se pak stávají součástí "netvůrčí většiny", která se řídí příkladem tvůrcí menšiny. Jakmile však dojde ke zlomu v růstu, přestává kouzlo působit a z barbarů se stávají nepřátelé. Vznikne vojenská hranice, která může být zpočátku držena hluboko v území barbarských kmenů, nekonec zůstává víceméně stabilní na hranicích vlivu univerzálního státu. Jakmile je dosaženo tohoto stadia, začíná čas pracovat pro barbary. Tato fakta jsou ilustrována na řecko-římských dějinách, na násilných i mírných reakcích vnějšího proletariátu. Tlak nepřátelské civilizace přemění primitivní kulty plodnosti vnějšího proletariátu v typ náboženství "válečných tlup" olympských božstev. Charakteristickým výtvorem triumfujícího vnějšího proletariátu se stává epická poesie.

5. Vnější proletariát Západního světa

Je podán přehled dějin vnějšího proletariátu Západního světa a na příkladech jsou ilustrovány jeho násilné i mírné reakce. V důsledku drtivé materiální převahy moderní Západní společnosti barbarství historického typu téměř zmizelo. Ve svých dvou zbývajících pevnostech, v Afghánistánu a Saudské Arábii, se domorodí vládci chrání tím, že přijímají imitaci západní kultury. Nové a ukrutnější barbarství se však nekontrolovaně šíří v samotných starobylych centrech Západního křesťanství.

6. Cizí a domácí inspirace

Mají-li dominantní menšiny a vnější proletariáty cizí inspiraci, jsou v nevýhodě. Na př. univerzální státy založené cizími dominantními menšinami = jako Britská Indie = jsou pro obyvatele méně přijatelné, než domácí univerzální státy = jako třeba Římská říše. Podobně barbarské válečné tlupy narazí na mnohem tvrdošíjnější a vášnivější odpor, je-li jejich barbarství = jako u Hyksů v Egyptě či Mongolů v Číně = zbarveno vlivy cizí civilizace. Na druhé straně "vyšší formy náboženství"

vytvořené vnitřními proletariáty, všeobecně dluží za svoji přitažlivost právě cizí inspiraci. Důkazem jsou téměř všechny "vyšší formy náboženství".

Skutečnost, že dějiny "vyšších forem náboženství" nemohou být pochopeny pokud se neberou v úvahu přinejmenším dvě civilizace =tu, z které náboženství načerpalо inspiraci, a druhou, v které zapustilo kořeny, ukazuje, že předpoklad na kterém byla tato studie až dosud postavena =předpoklad, že civilizace pojímané izolovaně jsou "nesrozumitelnými oblastmi studií" = se začíná v tomto bodě potvrzovat.

XIX. Rozštěpení duše

1. Alternativní způsoby chování, cítění a životního stylu

Zakmíle se společnost začne rozpadat, jsou různé způsoby chování, cítění a životního stylu, charakteristické pro jednotlivé během stadia růstu, vyměněny za alternativní nahrážky, z nichž jedna = vždy první ve dvojici= je pasivní a druhá aktivní. Mrvní uvolněnost a sebekontrola jsou alternativními nahrážkami tvorivosti; ulejváctví a mučednictví jsou nahrážkami miméze, pocity povlávání ve větru a hřichu nahrážkami elánu, který doprovází růst; pocity promiskuity a jednoty nahrážkami "smyslu pro životní styl", který je subjektivním protějškem objektivního procesu diferenciace, který vždy provází růst. V oblasti životního stylu existují dva páry alternativních variací při změně pole akce z makrokosmu k mikrokosmu, který je základním cílem tohoto procesu, nazvaného eterializace. První pár alternativ =archaismus a futurismus=Evšak ofkle nedosahuje a plodí jen násilí. Druhý pár =nezainteresovanost a proměna= bývá úspěšný a je charakterizován mírností. Archaismus je pokusem o "posunutí ručiček hodin zpět", futurismus pokusem o nalezení zkratky k neuskutečnitelnému miléniu božího království na Zemi. Nezainteresovanost, která je v podstatě zduchovnělou podobou archaismu, je ústupem do pevnosti duše, z kterého se rodí "vyšší formy náboženství". Následují příklady všech čtyř životních orientací a jejich vzájemných vztahů. Nakonec se podává důkaz, že některé z těchto životních orientací jsou charakteristické pro duše z dominantních menšin, jiné pro duše z proletariátu.

2. Mrvní uvolněnost a sebekontrola jsou definovány a prokázány na mnoha příkladech.

3. Ulejváctví a mučednictví jsou také definovány a prokázány na mnoha příkladech.

4. Pocit povlávání ve větru a pocit hřichu

Pocit povlávání ve větru je následkem přesvědčení, že je celý svět ovládán Náhodou =nebo Nezbytností, což je totéž. Na příkladech je ilustrován široký rozsah této víry. Jistá náboženství, založená na předurčení, na př.kalvinismus, vyvíjejí značnou energii a oplývají sebedůvrou; jsou rozebírány příčiny této na první pohled paradoxní skutečnosti.

Zatímco pocit povlávání ve větru působí normálně jako opiat, může se pocit hřichu stát stimulem. Následuje rozbor doktrín karmy a pravotního hřichu =které kombinují iageje hřichu a determinismu. Židovští proroci nám dodávají klasický příklad uznání hřichu za skutečnou, i když nikoliv zjevnou příčinu národního neštěstí. Učení proro-

ké převzala křesťanská církev a uvedla ho do helénistického světa, který se po několik století nevědomky připravoval k jeho převzetí. Západní společnost, přestože je dědicem křesťanské tradice, tento pocit již jak se zdá odložila, přestože jezáklaďním prvkem této tradice.

5. Pocit promiskuity

Tento pocit je pasivní nahrázkou smyslu pro styl, který charakterizuje civilizace v průběhu růstu. Projevuje se mnoha způsoby.
a=vulgárnost a barbarství způsobu. Dominantní menšina se stává náchylnou k "proletarizaci" a přijímá vulgárnost vnitřního a barbarství vnějšího proletariátu až se, v konečné fázi rozpadu, stává její životní styl k nerozeznání od životního stylu proletariátu

b=vulgárnost a barbarství v umění. Je to cena běžně placená za abnormálně široký rozptyl umění rozpadající se civilizace
c=lingue franche. Promíšení národů vede ke zmatkám a vzájemnému soutěžení jazyků; některé z nich se šíří jako "lingue franche", a ve všech případech s sebou jejich šíření nese a korespondující znehodnocení. Následuje mnoho příkladů

d=synkretismus v náboženství. Je nutno rozlišovat splynutí odlišných filosofických škol, splynutí odlišných náboženství a splynutí neboli synkretismus filosofií a náboženství mezi sebou. Protože jsou filosofie produktem dominantních menšin a "vyšší formy náboženství" produktem vnitřního proletariátu, je vzájemné ovlivňování srovnatelné s bodem a= na hore. V obou případech se proletariát poněkud přiblíží k pozicím dominantní menšiny, dominantní menšina však ujde daleko větší vzdálenost směrem k pozicím vnitřního proletariátu. Křesťanství na př. využívá ke své teologické exegézi aparát helénistické filosofie, ale to je jen malý ústupek ve srovnání s proměnou, kterou prošla řecká filosofie mezi dobou Platona a Julianá.

e=Cuius regio eius religio? Tato část je odbočkou, rozebírající případ filosofa na trůně Juliana. Mohou dominantní menšiny nahrazovat svoji duchovní slabost užitím politické moci k vnucovalní náboženství nebo filosofie dle své volby? Odpověď zní, že ažna jisté vyjimky nemají úspěch a náboženství, které vyhledává podporu moci se tím vážně zranuje. Jedinou zjevnou vyjimkou je šíření islámu, ale po bližším průzkumu se ukáže, že i zde je tomu jinak, než se na první pohled jeví. Opačná formulace: **religio regionis religio regis** je blíže pravdě: vládce, který z cynismu nebo z přesvědčení přijme náboženství svých poddaných, obvykle prosperuje.

6. Pocit jednoty

Tento pocit je "aktivní" antitézí pasivního pocitu promiskuity. Materiálně nachází svůj výraz ve vytváření univerzálních států a stejný duch se projevuje v konceptech všemocného zákona nebo všudypřítomného Boha, prestopujícího a ovládajícího Vesmír. Oba koncepty jsou rozebírány a dokazovány na příkladech, zvláště na kariéře Jahveho, "zárlivého" Boha židů, která je sledována od samých počátků jako "džina" sinajské sopky k jeho konečnému povzenení na historický prostředek očištěné a povyšené koncepce Ježíškovo Pravého Boha, která je uctívána křesťanskou církví; pro tento jeho triumf nad ostatními rivaly je zároveň nabízeno vysvětlení.

7. Archaismus

Archaismus je pokusem o útěk z netolerovatelné přítomnosti pomocí rekonstrukce dřívější fáze života rozpadající se civilizace. Jsou uváděny mnohé starověké i moderní příklady, mezi moderními na př. obrození gotiky a umělé vzkříšení nacionalistických důvodů= mnohých víceméně mrtvých jazyků. Toto hnutí se však buď projeví nakonec jako sterilní nebo se přemění ve svůj protiklad, jmenovitě:

8. Futurismus

Toto hnutí je pokusem o útěk z přítomnosti pomocí skoku do temnoty neznámé budoucnosti. Jeho součástí je i převrácení tradičních spojů s minulosťí a je ve skutečnosti revolucionářem. V umění nachází svůj výraz jako ikonoklasmus.

9. Sebetranscendence futurismu

Jako může archaismus spadnout do propasti futurismu, může se futurismus pozvednout k výšinám proměny. Rečeno jinými slovy, může se vzdát předem ztracených pokusů o nalezení své Utopie na pozemské rovině a začít ji hledat v životě duše, bez časoprostorového omezení. V této souvislosti jsou rozebrány dějiny židů po návratu z babylonského zajetí. Futurismus nacházel svůj výraz v řadě pokusů o vytvoření židovského království na Zemi, od Zerubbabela k Bar Kokabovi; proměna nastala vznikem křesťanství.

10. Nezainteresovanost a proměna

Nezainteresovanost je postojem, který nachází svůj nejméně kompromisující výraz ve filosofii, hlásící se k učeniu Buddhy. Jeho logickým závěrem je sebevražda, protože důsledné nezainteresovanosti může dosáhnout jen Bůh. Křesťanské náboženství na druhé straně vyhlásilo Boha, který se nezainteresovaného postoje dobrovolně vzdal, ačkoliv bylo v jeho moci se z něho těšit. "Bůh tak miloval svět..."

11. Palingeneze

Ze čtyř druhů životního stylu, které byly probrány, je proměna jediným, jenž umožnuje průchod. Dociluje toho tím, že pře náší oblast činu z makrokosmu k mikrokosmu. Totéž sice platí i pro nezainteresovanost, ale zatímco ta je jen stažením, je proměna stažením a návratem: palingeneze nikoli ve smyslu zrození dalšího exempláře téhož druhu, ale ve smyslu zrození nového typu společnosti.

XX. Vztah mezi rozpadající se společností a jednotlivcem

1. Tvůrčí genius jako Spasitel

Ve stadiu růstu nacházejí tvůrčí jednotlivci úspěšné odpovědi na řadu po sobě jdoucích problémů. Ve stadiu rozpadu se objevují jako spasitelé rozpadající se společnosti nebo zachránci z rozpadající se společnosti.

2. Spasitel s mečem

Jsou to zakladatelé a ochránci univerzálních států, všechna díla meče se však nakonec projeví jako pomíjející.

3: Spasitel se strojem času

Jsou to archaisté a futuristé. I oni se nakonec uchylují k meči a spolu s ním schází.

4. Filosof s maskou krále

Jedná se o známý Platonův lék. Ztroskotává na nesrovnalosti nezainteresovanosti filosofa a donucovacími metodami politických potentátů.

5. Bůh převtělený v člověka

Různé nedokonalé nápodoby cestou odpadají a jediný Ježíš Názaretský vítězí nad smrtí.

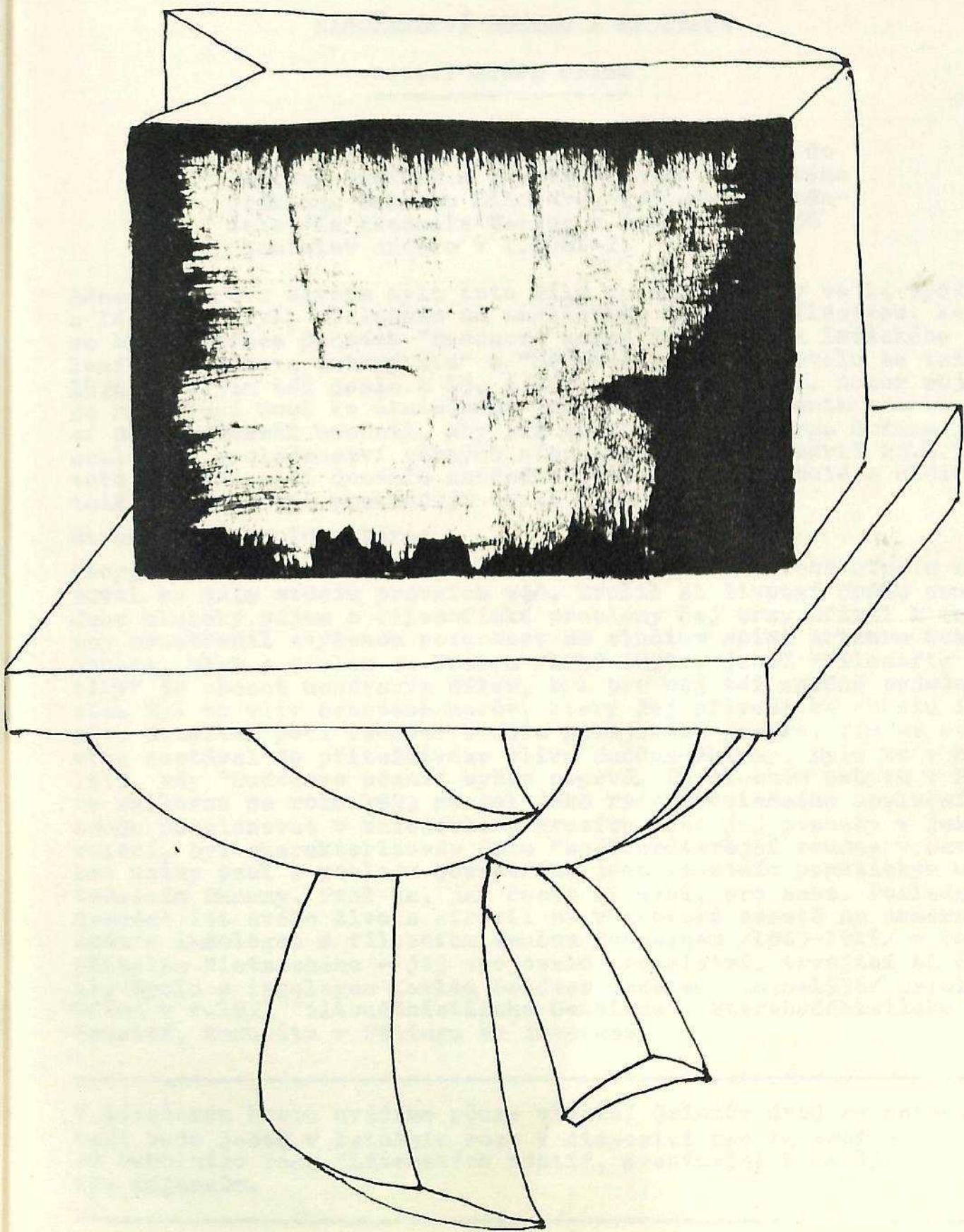
XXI. Rytmus rozpadu

Rozpad nepostupuje uniformně, ale střídáním ústupů a znovauspořádání. Vznik univerzálního státu je na příklad znovauspořádání po ústupu v době vnitřních zmatků a rozpad univerzálního státu je konečným ústupem. V každé civilizaci obvykle nacházíme jedno znovauspořádání následované ústupem v průběhu doby vnitřních zmatků a jeden ústup následovaný znovauspořádáním v průběhu trvání univerzálního státu, a tak se zdá, že normální rytmus vypadá takto: ústup = znovauspořádání = ústup = znovauspořádání = ústup = znovauspořádání = ústup; tři a půl tak tu. Tento vzorek je znázorněn na dějinách několika mrtvých civilizací a pak aplikován na dějiny našeho Západního křesťanství za účelem zjištění jakého vývojového stadia dosáhla naše společnost.

XXII. Standardizace během rozpadu

Právě tak jako je diferenciace příznakem růstu, je standardizace příznakem rozpadu.

Malhotry nám nejsou bez pochyby mítin fyzijní ne regulární prostředkem antipopulačním. Stejně když by mohla posloužit zkušenosti mužů. Na nás si ovšem vymyšlě jiné cíly. Zkratka prodeje disperze.

 B U D D H O V O U Č E N Í

NÁBOŽENSTVÍ ROZUMU A MEDITACE

 napsal Georg Grimm

V němčině vydáno poprvé r.1915, překlad do češtiny pořídil z 2.revidovaného anglického překladu Bhikkhu Silacara, vydaném nakladatelstvím Akademie Verlag v Berlíně r.1958
Stanislav Anděra v l.1981-2.

Během autorova života bylo toto dílo vydáno německy ve 14 vydáních a 14.vydání bylo přeloženo do angličtiny Bhikkhu Sílácárou. Ke knize byl připojen dodatek "Buddhova nauka jako ozdoba indického myšlení", "Buddhova metafyzika" a "Správné poznání". Stalo se tak r. 1926. Mezitím též došlo k 15. a 16.vydání německému. Autor objevuje spojovací most ke skutečnému indickému duchu. Tento všeobsahující duch xpánství umožnil, aby již za života dr.Georga Grimma jej obklopilo společenství věrných stoupenců. Po jeho smrti 26.8.1945 toto společenství dosáhlo značného počtu, jeho přátelé a obdivovatelé daleko ještě překračují tento úzký okruh.

Stručný životopis autora:

George Grimm se narodil 25.2.1868. Ukončil teologická studia a věnoval se dále studiu právních věd. Zvolil si životní dráhu souče. Jeho hluboký zájem o filosofické problémy jej brzy přiměl k tomu, aby soustředil zvýšenou pozornost na studium spisů Arthura Schopenhauera. Styk s Carlem du Prelem /1839-1899/, jehož "Filosofie myštiky" je obecně uznávaným dílem, byl pro něj též značně podněcujícím. Byl to vliv Schopenhauerův, který jej přivedl ke studiu indologie. Zvláštní péčí věnoval studiu pálijského jazyka. Tím se stále více dostával do přitažlivého vlivu Buddha-Dhammy. Bylo to v roce 1915, kdy "Buddhovo učení" vyšlo poprvé. Po dlouhém pobytu v Palma de Mallorca se roku 1923 nechal jako rada provinčního apelačního soudu pensionovat v Mnichově. V kruzích, jež jej poznaly v jeho povolání, byl charakterizován jako "nejdobrotivější souče v Bavorsku". Své knihy psal z pohledu dosaženého jeho vlastním praktickým uskutečněním Dhammy. Psal je, jak často říkával, pro sebe. Posledních dvanáct let svého života strávil na venkovské samotě na Ammersee. Se známým indologem a filosofem Paulem Deussenem /1845-1919/ - časným přítelem Nietzscheho - jej spojovalo přátelství, trvající až do smrti. Spolu s indologem Karlem Seidenstuckerem /1876-1936/ založil Grimm v r.1921 "Altbuddhistische Gemeinde", Starobuddhistické společenství, komunitu v Uttingu am Ammersee.

V Lázeňském hostu uvádíme pouze vlastní Grimmův úvod ke knize. Plný text bude ještě v letošním roce k dispozici pro interní potřebu členů řeholního rádu "Lázeňských hostí", eventuelně k zapůjčení i laickým zájemcům.

Náboženský je přenesen těžky život
na bedra boří.

Kdo byl Buddha?

Buddha se narodil zhruba v polovině šestého století před Kristem v indickém městě Kapilavatthu jako princ Siddhattha, syn krále Suddhodana z rodiny Gotamidů a byl tudíž Ind -1-.

Indie od nepaměti tvořila svůj vlastní svět. Na severozápadě je uzavřena hornatou indo-perskou hranicí, na severovýchodě Himalájemi s nejvyššími horami na světě, na jihozápadě Arabským mořem a na jihovýchodě Indickým oceánem. Ačkoliv tato její uzavřenosť nebyla tak velká, aby přílišně znesnadnila obchodní spojení se sousedními národy, existující od nepaměti, přece jen byla dostačující k tomu, aby zemi chránila od vpádu cizích armád a od zaplavení a vyprahnutí vlastní kultury cizími vlivy. Když se později rozpoutaly nad Indií bouře řeckých, skytských a mohamedánských vpádů, byl již indický myšlenkový svět zkonsolidovaný, scholasticky uzavřený a nebylo možno jej ovlivnit. Naopak, cizí dobyvatelé se v podrobenej Indii stávali intelektuálně závislými právě tak jako Římané v poštřebeném Řecku. Indická kultura je tudíž naprostě původní. Její růzvoj byl usnadněn podnebím, které zbavilo lidi běžných životních starostí a tak jim poskytlo volný čas, věnovaný zkoumání velkých problémů souvisejících s bytím /životem/. Severní Indie je subtropická, ale větší část je v tropech; a indická poesie všeho druhu - epická, lyrická i drama, odráží půvab a kouzlo tropického světa.

Převládající rasa v Indii přináleží k indoevropské skupině národů, které se usídlily v sedmi hlavních větvích jako Indové a Iránci ve střední a jižní Asii, Řekové a Italové v jižní a Slovani, Germáni a Keltové s severní Evropou. Od nejrannějších dob bylo zcela zřejmé, a známé, že jazyky Řecka a Říma byly těsně a ostatní kulturní jazyky v Evropě návzájem vzdáleněji příbuzné; a přece nikdo nebyl schopen podat uspokojující vysvětlení těchto vztahů. Ale když byl koncem minulého století objeven sanskrt, jazyk starých Indů, zjistilo se, že Indové a Peršané v Asii, Řekové a Římané, Keltové, Germáni a Slované v Evropě byli potomky původní a stejnorođé rasy. Ale naopak není již možné nalézt původní sídlo této mateřské rasy. K rozdělení původní rasy do sedmi hlavních větví a jejich stěhování do současných domovů se odehrálo v pradávných dobách.

Indo-evropané, usídlení v Indii, se odevzdy nazývali Arijci, dokonce i za Buddhových časů. Buddha sám v Digha-Nikáya XVI,1,28 praví: "Pokud arijci sídlí a obchod udržovaný kupec rozkvétá, toto chráněné město Pátaliputta bude zářit jako první".

Původní význam slova "arya" je "oddaný", "zbožný" a tak Arijci jsou "ti náležející ke zbožným", a v tomto smyslu se také původně chápalo jméno lidu. To samo o sobě napovídá o původní povaze kultury vytvořené árijskými Indy.

"Zbožný" je náboženský pojem a představuje náboženský názor na život a svět. Ale názor na svět je náboženský, když se člověk ve svém svědomí cítí zavázán také se starat o zajištění své velké budoucnosti po smrti a považuje se za vázaného /religatur/ tímto závazkem, bez ohledu na to, zda věří v osobního Boha či nikoliv. Toto je přesné vyjádření pojmu náboženství, jakkoliv překvapující se může tato definice zdát modernímu člověku, jenž je v tomto smyslu zcela nenáboženský. Pro tento svůj závazek svědomí se náboženský člověk nemůže dále zabývat pouhým nevázaným uspokojovalím smyslových rozkoší, ale má se zamýšlet nad následky, které v dalším životě z takového surového egoismu pramení. A tak náboženský životní názor nevyhnutelně vede k zušlechtění způsobu života a pokud takový názor prodechně celý národ, také to zlepší jeho chování. Pokud taková zdrženlivost zavazující jedincovo svědomí chybí, potom v nejlepším případě docílíme civilizace s vytříbenou zálibou v radovánkách, pro jejíž uspokojení lidé necouvnou ani před nejsurovějším jednáním.

1- jako historické podklady pro následující poznámky pod čarou slouží z větší části Allgemeine Geschichte der Philosophie, Díl 1 od Paula Deussenса.

Od samého počátku byli árijští Indové nábožensky založení právě v tomto smyslu a zůstali takoví až do současnosti; dá se skutečně říci, že všeobecně byli a jsou nejzbožnějším národem na zemi. Proto se jim podařilo vytvořit ušlechtilou a vznešenou kulturu, která jejich civilizaci zachránila před "civilizací továrních komínů", podle Nietzscheho "nejpolitováničodnější ze všech civilizací" -1-.

Nábožný charakter arijsko-indické kultury je také zřejmý z následujících Deussenových slov: "V Indii neexistuje skutečné dějepisectví jako v Řecku a Římě a průměrní historikové /podobní těm, kteří nemohou Platonovi odpustit, že není Demosthenem /shovívavě pokrčují rameny nad tím, že tak nadaný národ neuspěl ve vytvoření stálého státního organisu, nemluvě o veřejném umění řečnickém a dokonce se mu ani nepodařilo sepsat vlastní dějiny. Takoví by se raději měli snažit pochopit, že Indové byli po způsobu Egyptanů příliš nadřazeni, než aby se bavili sepisováním seznamu králů, tedy, jak by řekl Platon, počítáním stínů; měli by se snažit nahlédnout, že genius Árijeů pohrdal pomíjivými záležitostmi a jejich usporádáním, než aby jebral příliš vážně, nebot vší svojí mocí a energií se snažil dosáhnout věčného a to také vyjadřoval ve velmi bohaté literatuře, jež byla poetická, nábožná a filosofická.

Jak náboženský rámcem myšlení ovládal od nejrannějších dob život árijských indů je dostatečně zobrazeno v Hymnách Rig-Védy -2-, pocházející z třetího tisíciletí před Kristem a připisované moudrým prorokům čili ršiům, kteří "pátrali pronikavě ve vlastním myšlení" /123/. Byli to tudíž filosofové a nikoliv teologové a také jejich světový názor byl filosofický. Ale každý filosofický náhled na svět je založen na dvou prvech a sice na pohledu ven do vnějšího světa a pohledu do vlastního nitra, do hlubin vlastní osobnosti. Pohled dovnitř je zde podstatou; člověk, který se ještě úplně ztotožnuje se svou osobností, dospívá ke zcela odlišnému názoru na svět, než člověk, který chápe svou osobnost stále více jako pouhý pro něj nepodstatný "přívlastek, příznak /attribute/". A ršiové již dosáhli této hlubší vědomosti. Současně chápali, že oni sami ve své nejvnitřnější podstatě zůstávají nedotčeni rozkladem svého těla a že jsou tudíž nesmrtní, takže pro ně vystal problém povahy a záruky jejich budoucnosti po smrti. Vědění zaměřené do vnějšku na jevový svět, zobrazující se v pěti vnějších smyslech, jim pochopitelně odhalil také pravidla přírodních sil, jež formují celý tento svět. Podle obecného mínění /také Deussen se držel tohoto názoru/ prý ršiové ve své naivitě tyto přírodní síly personifikovali jako "bohy". Takto prý, jako každý polyteismus, vznikl i vědický Pantheon. Ale to je neobyčejně povrchní vysvětlení; árijský Ind Rig-Védy se nedopustil personifikace přírodních sil, ale vycházejíc z vědomosti, že jeho vlastní podstata leží v pozadí, za jeho tělem, personifikoval tajemný princip, z něhož pramení každá původní síla v přírodě i sexsvojí podstatou, která není přímo dostupná vědění. Tyto pak charakterizoval jako bohy, protože jako jeho vlastní podstata, ani ony nebyly dotčeny změnami svých jevových forem a proto byly věčné. A tak, protože stál tváří v tvář mnoha přírodním silám a tedy i mnoha podstatám, jevily se mu tyto jako mnoho bohů. Proto v souhrnu představovaly základ světa, později zvaný Brahman. O dva tisíce let později prohlásil Buddha slunce a měsíc v tomto smyslu za bohy a mluvil také o "božstvech stromů", žijících ve stromech /Majjh.Nik.45/. Cokoli vytváří život, je pro Inda božské, bůh.

- 1- jaký hřich proti budoucím generacím tkví v neomezeném vykořisťování pokladů země, které se provádí za účelem stále mocnějšího uspokojování touhy po požitku!
- 2- Veda, "/posvátné/ vědění", je nejstarší zachovanou památkou Indické a indo-evropské kultury. Je více než šestkrát rozsáhlejší než Bible. Původně byly její texty, v souladu s jejich použitím v starobylé Indii, podávány ústně a teprve později byly zaznamenány písemně.

Ze svého vlastního vnitřního bytí starověký Ariječ odvodil pravé jádro všech přírodních sil. Jeho pravost lze pochopit ze skutečnosti, že pouze sami v sobě můžeme sestoupit do základů světě, v němž jsme také zakořeněni, neboť vše, co se samo zjevuje našim vnějším smyslům, nám vždy odkrývá pouze svou vnější slupku. Navíc je toto potvrzeno Kantovými slovy: "Pouhý pojem vlastního Já, jež je nezměnitelné a ani je nelze dále vůbec popsat, vyjadřuje podstatnost. Podstata je prvním důvodem všech vrozených nahodilostí /náhodných věcí, accidents/. Ale toto vlastní Já je absolutním, ke kterému mohou přináležet subjektem, podmětem všechny nahodilosti a predikaty-tvrzení a které nemohou být za žádnou cenu predikátem jiné věci. Navíc pojem, který obecně máme o všech substancích, jsme si vypůjčili i z tohoto vlastního Já. To je původní pojem podstaty." /570/

Při čtení Rig-Vedy je nám hned jasné, že její polyteismus je toho druhu, který jsme právě popsal. Ale kdo by takový polyteismus neobdivoval?

Ale to ještě není všechno: Starověký arijský Ind dospěl již v druhé polovině období Rig -Vedy k myšlence jednoty, jak je vyjádřena Rishi Dirghatamou jadrnými slovy: "Rozličnými jmény nazývají básníci to, co je jediné" /106/. Tato "epochální" vědomost je podrobněji rozvedena v hymnu stvoření: "V té době nebylo ani bytí ani nebytí. Žádné ovzduší, žádná obloha. Kdo pečoval o svět, kdo jej obklopil? Kde byla hluboká propast, kde vodstvo oceánů? Tehdy nebyla ani smrt ani nesmrtelnost. Den ani noc se neobjevil. V prostém stavu nevál žádný vítr. Bylo pouze Jediné, kromě něhož neexistovalo nic jiného. Komu se podařilo nalézti? Kdo si uvědomil, odkud přijde stvoření? Z něho povstali bohové tohoto světa. Kdo tedy říká odkud přišli?"

V tomto stadiu bylo odpovědí, že byl na trůn dosazen jediný nejvyšší bůh, zvaný Prajápati, t.zn. "Pán stvoření". Ovšemže to byla ještě osoba, ale odlišná od osobního Boha západu v tom, že svět neu míšluje mimo sebe; naopak, přetvoří se úplně nebo částečně /tedy bez újmy na svém pokračujícím osobním bytí/ v přírodu a její jevy, "ten, nad něhož neexistuje nic vyššího a jenž vstoupil do všech bytostí, Prajápati, těšící se z dětí /favouring himself with children/". /191/

Tímto názorem na svět byl určen lidský cíl a mravnost, přispívající k jeho realizaci. Jaký jiný by mohl být tento cíl, než dosáhnout "společnictva, světového společenstva, dokonalého společenstva s bohy", tedy přijetí do "pravého věčného domova, rozlehlych lučin, z kterých již nemůže být nikdo zahnán a kde slabý již není poroven silným?" /288/. Podle toho mravnost Rig-Vedy učí "božské cestě", cestě k bohům. Ale zpočátku tato cesta byla modlitbou k bohům za jejich přijetí do jejich společenství:

Where one walks for jubilation,
Where the third and highest heaven
 vaults,
 Where regions are filled with light,
 There let me immortal be.

Where bliss and rapture are found,
 Where joy upon joy dwells,
 Where craving's yearning is allayed,
 There let me immortal be.

Kam v jásotu se vstupuje,
 Kde třetí, nejvyšší se klene
 nebe
 Kde končiny jsou světlem pro-
 jasněny,
 Tam kéž bych došel zvěčnění.

Kde blaženství am úžas dlí,
 Kde radost se štěstím se snoubí,
 Kde tužby účin tlumí se,
 Tam kéž bych došel zvěčnění.

Ale bohové přijmou do svého společenstva pouze mírného jedince, který při své smrti opustí vše, co v něm bylo nedokonalé. Proto se musí zde na zemi projevit jako dobrý člověk, musí být laskavý /mírný/.

To give to the poor curtails not one's wealth;
 Who gives not, has no one to feel pity for him.
 The man, who is well stocked with food, and when one in need
 Approaches him to beg for alms, he hardens his heart.
 To one who always paid him honour,
 Finds none who will feel pity for him.
 He findeth joy who also to the poor communicates. /93/

Dar chudasovi hojnost neumenší;
 Kdo nerozdává ani vděku nepozná.
 Člověk, jenž sám jídlem obdařen, své srdce zatvrdí,
 Když potká toho, jenž jej o milodar prosí,
 I když ten nuzák jej vždy ctil,
 Nenajde nikoho kdo jej polituje.
 Ten dojde štěstí, kdo se též s chudým dělí.

Ta dokazuje, že dokonce i před tisíci lety si arijští Indové uvědomovali laskavost, tuto vznešenou a základní zákonitost mravnosti.

V novovedickém období, trvajícím zhruba od 1000 do 500 před Kristem a končícím Upanišádami, zaujali postavení ršiů Rig-Vedy velcí mužové brahmanské kasty po zformování kastovního systému. Považovali se za následníky ršiů /12/ a jako všechny bytosti /jak lze vidět z jejich děsu ze smrti/ byli také jati hrůzou pomíjivosti své clastní tělesnosti. A protože oni sami byli zdrojem této hrůzy, pěstovali niterné rozjímání a tak došli k názoru, že jejich substance, jejich pravé Já, Átmán, spočívá za jejich tělesnosti a tedy není dotčeno tělesnou smrtí a je nesmrtelné. Snažili se proto určit budoucnost, která je po smrti očekává, opět niterou kontemplací, protože tímto způsobem se snažili zjistit možné stavy jejich podstatného Já mimo hynoucí a pomíjivé tělo. Proto se odvrátili od světských záležitostí na osamělé místo a snažili se odložit ze sebe vše, co se dalo, totiž vnější svět, své hrubohmotné tělo a s ním i smyslový život s jejich úplnou schopností chápavosti až zbylo pouze čisté myšlení bez jakéhokoli objektivního, předmětového vnímání. Ale navzdory tomu všemu /a zde se dalo najít něco nového a zlověstného/ poznali, že jsou ve svém bytí naprosto nedotčeni i po tomto krajním odloučení ode všeho, co je obvykle považováno za lidskou podstatu. Naopak, tím zářivěji se rýsovalo vědomí nezvratné a skutečné povahy sebesama, čím dále postupovali v procesu odloučení. Toto vědomí jim poprvé svitlo v celé své slávě v nejvyšším okamžiku, kdy za sebou zanechali všechno poznatelné, ačkoliv na tomto vrcholu jejich vlastní já kromě vjemu své skutečné a absolutní povahy se stalo neuchopitelnýma nedefinovatelným. "Nerozlišujíc dovnitř, nerozlišujíc vně, nerozlišujíc v obou směrech, ani nevnímajíc ani vnímajíc, též neskládající se z vědění skrz veskrz, neviditelné, neuchopitelné, založené pouze v jistotě svého vlastního Já, mimo úplný rozsah světa, plné blaženosti, bez druhého. Taková je čtvrtá čtvrtina -1-, takové je Já, tak bychom je měli poznat." /Mandukia, Up., 7/.

Tak bylo dosaženo vrcholu brahmanské moudrosti; zdálo se, že bylo dosaženo nejvyššího možného lidského stavu a tím i konečného cíle. Naše vnitřní Já, zbavené všech pomíjivých a žaluplných příylastků-vlastností je věčné, samo o sobě dokonale a plné blaženosti. Nejvyšší Bůh,

1- stav bdělosti "vědouce ven" je první čtvrtina, spánek, "vědouce dovnitř", druhá čtvrtina. Stav hlubokého spánku, "vědouce ~~vnitř~~ ani dovnitř ani ven", je třetí čtvrtina.

nadřazený všem bohům, dokonce i Prajápatimu - dosud největšímu bohu, byl objeven naši nejvnitřnější podstatě, stranou od našeho empirického já, jako naše pravé a skutečné Já. Ale protože toto vlastní Já je také "bez osobnosti", jak by řekl Meister Eckhart, výrazy jako Bůh a božstvo, obsahující prvek osobnosti nebyly nadále pro toto božské Já vhodné a tak bylo třeba pro nadosobní, skutečně božskou, skutečně svatou čtvrtou čtvrtinu objevit jednoznačný výraz. Tím byl právě Brahman "Svatý" /The Holy One/ -1-.

Ze Brahman je totičný se čtvrtou čtvrtinou našeho já je zřetelně vyjádřeno především v následující pasáži Paramahamsa Up.: "Cestu Paramahamsů /nejvznešenějších stěnovavých labutí/ lze na světě těžko objevit a nemnozí na ni vstoupí. Co je nejvznešenější Paramahamsa? To je ten, kdo se již nadále nestará o zimu a horko, radost a smutek, pocitu a pohanu. Nechává za sebou sobectví a pýchu a protože své vlastní tělo považuje za zdechlinu, odvrací se provždy od tohoto rozkládajícího se těla a soustavně zaměřuje své vědění k té oné stránce, zaujmeme v ní své postavení a ví, že je jasná a neměnná: Já jsem to, co nemá nic druhého /čemu se nic nevyrovnané/ a co obsahuje úplný prospěch. To je pravý jogín, to je ten, kdo ví; jehož vědomí je prosyceno tím, jehož veškerá chut je naprosté prospívání /well-being/. Tentot Brahman jsem, ví jogín a dosáhl cíle.

Odloučení od hrubé hmotné tělesnosti a výstup do nejzašší duchovnosti se přirozeně děje velmi pozvolna, ze stupně na stupen. Tímto způsobem "ten, kdo se modlí" se navrátil do Brahmanu, do svého "domova", přes všechny formy "nadlidské" existence, přes takové, jaké se nejprve mohou předpokládat v nekonečné realitě; díky tomu prožívá v sobě a ve svém vlastním těle všechna království bohů a nebes. Takto a jedině takto se zde na zemi můžeme přesvědčit o skutečné a absolutní povaze těchto nejvyšších sfér bytí: "Neptejte se co je božské, protože pokud sám takový nejste, nepoznáte je i kdybyste je slyšel, můj křestane." /Angelus Silesius/ - "V božské věří pouze ti, kdo jsou sami takoví" /Hölderlin/. "Můj příteli, pokud ráj nemáš v sobě, pak mi najistě věř, že do něj nikdy nevkročíš." /Angelus Silesius/. "Bud šlechetný, shovívavý a dobrý - neboť toto jediné tě odlišuje od ostatních bytostí, které známe - Budte pozdraveny n e z n á m é v y š s í b y t o s t i , které t u š í m e ! - Bud jako ony a možná, že tvůj příklad nás naučí v ně věřit." /Goethe/

Tímto je vrženo správné světlo /první/ na učení o převtělování duší v řadě znovuzrození, na něž arijský Ind lpěl se sebejistým přesvěděním od nepaměti - bylo hlašáno již v Rig-Védě. Jestliže není lidská podstata dotčena smrtí, pak pro jedince, který již ve svém přítomném bytí nenalezl cestu zpět do svatého, do Brahmanu, není jíž ponechána naprostě žádná jiná možnost, kromě znovuzrození do nového bytí, jež je pro něj vhodnější a v kterém se může probíjet ke svému domovu.

Skutečné jádro učení převtělování je s obzvláštní zřetelností vyjádřeno v Brihadáranyak Up. 4,4,2-6, kde se po popisu odchodu duše z jejího předchozího těla říká: "Tedy: já" má přesné, odpovídající vědomí a odchází k tělu příbuznému tomuto vědomí. Je následováno věděním, prací a minulými zkušenostmi. - Tak jako pijavice, držící se na jednom stéble se posune na jeho konec, zachytí se na další opoře a přitáhne se, tak i "já" odhaduje toto tělo stranou - činíc je bezvědomým - zachytí se jiné opory a přitáhne se. Tak jako zlatník oddělí malé množství zlata a vyková další - novější a lepší - formu vhodnou pro Manes čili nebeské pěvce, nebo bohy, nebo Viraj nebo Hiranyá-Garbha nebo jiné bytos-

1-původní význam Brahman je modlitba /viz autorovu "Wissenschaft der Buddhismus, str. 300/. U starověkých Indů modlitba zpravidla obsahovala vyzývání bohů. Taková modlitba byla pro velké Brahmany/Brahman označuje toho, kdo se modlí/vyloučena. Jejich modlitbou bylo ponoření se do vlastních hlubin, pobožné, podniknuté při svatém a velebném stavu duše. Tuďž je zcela zřejmé, že tito hlubočí lidé nazývali "svatým", "Brahman" to nejsvětější, co objevili SVOU modlitbou. Jak široký je význam obsahující pojmem "Brahman" je zcela zřejmé ze skutečnosti, že Brahman také znamená úctyhodnou mluvu, úctyhodné chování a úctyhodné postavení /Brahmanu/.

ti.-Jaký je a jak jedná, takovým se stává, konáním dobra se stává dobrým, konáním zla se stává zlým - stává se ctnostním díky dobrým skutkům a zlořádným díky špatným skutkům. Jiní zase říkají "já" se ztotožňuje se samou touhou. Po čem touží, to si usmyslí; co si umíní, to provede; a co provede, toho dosáhne.-1-

Z tohoto názoru na svět zehdejší arájský Ind odvodil následující mravní principy, závazné pro všechny jeho krajané: 1.láska k bližnímu, 2.poctivost, 3.neubližovat žádné žijící bytosti, 4.pravdomluvnost, 5.se-beovládání. Aby si tyto principy hluboce vtiskl do paměti, předváděl dokonce hřmění hromu:"Da! Da! Da" a sice "Damyatta! Datta! Dayathvam! - Kontroluj se! Dávej almužny! Měj soucit!"

Tato mravnost byla tak všeobecně zachovávána, že mnozí indičtí vladaři mohli přijmout za své něco ze svědectví, které o svých poddaných uvedl král Ashvapati Kaikeya:"V mém království nejsou žádní zloději, žebráci, opilci, nikdo, kdo by neprováděl obětiny, nikdo neznalý Vedy, žádný fláma, žádná děvka." /Deussen, I.c.p.328th seq./. Taková mravnost dozraje díky víře v znovuzrození, pokud, jako v Indii, je doprovázena vědomím, že povaha budoucí existence je určena dnešními činy.

Ještě mnohem přísnější požadavky byly kladené na ty, kteří chtěli uniknout z celého koloběhu znovuzrození a tedy ze světa a skončili po-noréním ve Svatém, v Bráhmanu. Kromě dosažení znalostí Vedy jako prvního cíle, bylo jejich povinností provádět sebekritiku /askese/ a odříkání /nyása/ jako jejich předsevzetí i výsledek. Sebekritika se skládala z dosažení všech etností a z postupného umrtvení životnosti instinktu a podnětu; dále obsahovala dobrovolné strádání, jako konání pokání a pústu, aby ještě více oslabili touhu po světských radovánkách. Odříkání bylo radikálním prostředkem; a bylo prováděno odloučením od ženy a rodi-ny a od všechny vnějšího majetku. Už v činech nejstarších Upanišád se tento asketický život vyvinul ve zvláštní povolání, podobné postavení hlavy rodiny /dharmasangha/. Asketové křížovali zemi jako toulaví žebroví mnichové nebo žili jako lesní poustevníci. Nejvyšší odříkání prováděl sannyásih; také putoval zemí jako "nejvznešenější stěhovavá labuť" /Paramahansa/. Jeho oblekem byly hadry nebo pouhý bederní pás; nebo pouhá světová prostora jej halila. Jeho jídlo bylo krajně chudé a v nejvyšším stadiu hliněnou miskou na milodary bylo jeho "břicho nebo dlan". Jeho zaměstnání bylo ticho a meditace, která způsobila, že považoval své tělo za zde-chlinu. Jeho cílem byl Brahman.

Takový byl charakter země a lidu Indie, když Siddhatha Gotama, králův syn a budoucí Buddha, se narodil. Podle indického názoru země i lid obecně musel být takový, pokud zde mělo být místo pro Buddhu a to můžeme vyčíst i z vlastních Buddhových slov:"Ten Dokonalý je arijec; proto se jeho čtyři pravdy nazývají arijské pravdy." /Sam.Nik.L.VI,28/.

Co je Buddha ?

Slavný španělský spisovatel Calderon hluboce charakterizoval svět živých:"Veškerý život je pouhý sen a každý člověk, jak vidím, sní všechny své skutky a vlastnosti. Král sní, že je králem, a hluboce ponořen do takového snu velí, rozkazuje a vládne, a všichni jsou jeho poddanými. A přece se jeho štěstí obrátí v prach jeho smrtí, jež, sama také snová, ho provždy ohrožuje. Bohatí sní o svém bohatství a přece nepoznají mír. Chudí tohoto světa sní o svém poddanství a bídě. Sní ten, kdo se začíná bouřit, kdo se bojí a utíká, kdo miluje a hoří nenávistí. Také v tomto širém světě, čím jsem, o tom sním, ačkoliv to nikdo nepostřehne. Opravdu, celý život je pouhý sen, a dokonce i sny jsou jen snění".

I ve Védě a Upanišádách je ještě mnoho snění, Podobně jako v křesťanské mystice, je vše viděno a podáno v polotmě a navíc je větkáno do krajně složitého a symbolizujícího obětního kultu. A tak musíme sledovat

1- z překladu Swamiho Madhavanandy

28

strojenou cestu k jejich pochopení. A to není vše. Ani moudrost vedy není ještě dokonalá moudrost, navzdory své nezměrné velikosti, jež vnuší nejhlubší úctu. Protože dokonce ani Brahman Upanišád není ještě konečným cílem /purusha artha/, který téměř všechny indické systémy hledaly od ne paměti, ale pouhým předposledním stupněm. Naprosté ztotožnění naší vlastní původní základny, našeho vlastního Já /Átman/, se světovým Átmanem, je pouhá spekulace, zcela po způsobu křesťanských mystiků, o čemž říká Seuse: "Hle, božská pojdstata je duchovní substance, kterou smrtelné oko nemůže spatřit. Člověk však vidí Boha v jeho skutečích, stejně jako si člověk všimne dobrého mistra v jeho dílech. Proto Pavel říká, že tvorstvo je zrcadlem /speculum/, v kterém se zračí Bůh." Tyto spekulace, dosažené pouhými výlety do říše transcendentální, byly jako takové objasněny Buddhou, když říká, že svět o sobě patří ke čtyřem nepochopitelným věcem a že zabývat se jimi způsobuje potíže a šílenství /Cf. Die Wissenschaft des Buddhismus, str. 322 seq./. Mnohem větší chybou Vedy je její obětní kult, který je svými zvířecími obětinami ve vysokém stupni naprosto nemorální.

Podle Buddhy jen Buddha je dokonale "probudilý" ze snu života. Toto není pouhý smysl, ale doslovný význam slova Buddha. Vyplývá to z 54. rozpravy Majjhima Nikaya, kde ten, kdo se "probudil" ze sna je označen jako patibuddha a především ze Samyutta Nikáya VI, 4, 39, kde bylo použito výrazu su ttapapabuddha /probuzený ze sna spánku/ místo slova Buddha.

Do čeho se Buddha probudil? Do nejvyšší reality, do skutečnosti jaká doopravdy je, do oné skutečnosti, kterou předvídal Schopenhauer, když řekl: "Když se probouzíme ze sna, který nás tak silně působí, není to sni tak jeho zmizení /jež nás přesvědčuje o jeho prázdnotě/, jako objev druhé skutečnosti, skrývající se pod tou snovou, pro nás tak hluboce vzrušující a která se Ted vyňuje. Všichni opravdu máme vytrvalé tušení nebo představu, že i pod touto realitou, ve které žijeme a jsme, leží ukryta druhá odlišná realita. Je to věc o sobě, ^{2. Jds} /pravá reálita/ na rozdíl od této ^{2. Jds} /prítomný sen života/".

Ale Buddha se nejen probudil do nejvyšší reality; on také předložil své nejvyšší vědomosti, nadřazené všem "bohům i lidem", nejvyšší zřetelně a prosté všechno mytologického maskování a vymýšleného zkrámení. Vše je ovšem podáno tak nutkavě, že to pro člověka, schopného sledovat autora, zní naprosto samozřejmě. Z tohoto důvodu Buddha nevyžaduje žádnou víru, ale slibuje vědění: "Takto vědouc a takto vidouc, o mnichové, možná řeknete: prokazujeme Mistroví úctu, z hluboké úcty k Mistroví takto mluvíme?"—"Ovšemže ne, Pane."—"Ted říkáte jen to, co jste si rozvážili pro sebe, co jste sami rozpoznali a pochopili?"—"Jistě, Pane."—"Dobřeoděni jste tímto Divem /učením Buddhy/, tou jasně viditelnou věcí, přístupnou pro všechny časy a zvoucí! Přijd a přesvěč se! Muži úsuďku a dobré vůle jej mohou vtisknout do svého nitra." /Majjh. Nik., 38. rozmluva/. Kde bychom naalezli takového druhého zakladatele náboženství, který by řekl něco podobného?

Kdy vlastně je pravda o sobě očividná a naprosto zjevná? Jinými slovy, jaké vědění nám podává zjevenou a samozřejmou pravdu? To ví málokdo. Pokud jsme opravdu chytří, domníváme se, že pravda je ekvivalentem intuitivního, přímého vnímání. Ale intuitivní, přímé vnímání je prostě zdrojem pravdy -1-.

Pravda je vědění a všechno vědění je úsudek a každý úsudek je prací schopnosti /power/ usuzovat a tedy činnost rozumové schopnosti. Avšak každá činost této schopnosti se skládá z vyvozování závěrů s širším předpokladem, užším předpokladem a závěrem. Když na příklad uvedu: "Jsem smrtelný", spočívá toto prohlášení na vyvozeném závěru, na sylogismu: "Všichni lidé jsou smrtelní/ širší předpoklad/"—"Já jsem člověk /užší předpoklad/"—"Proto jsem smrtelný"/závěr/. To platí stejně i o tak samozřejmých pravdách jako "zeměkoule existuje". Základovým sylogismem je zde: "To, co vnímám, existuje - vnímám zeměkouli - tudíž existuje". Pokud si člověk při takových větách neuvědomuje, že vyvozuje závěry, ukazuje to pouze na to, jak je taková praxe samozřejmá a záběhnutá u každé žijící bytosti i u zvířat.

Pokud je ovšem všechno vědění úsudek a každý úsudek spočívá na vyvozování závěru, pak musí být možné všechno Vědění dokázat. Proto pomocí důkazu snadno porozumíme vytvoření syllogismu, na kterém pronesená pravda závisí, tak, že věc je pravdivá jen potud, pokud ji lze dokázat -2-. Právě proto Kant také řekl, že pokud si nejsme jisti správností věty, musíme ji zformovat jako logický syllogismus /logos znamená rozumovou schopnost/ -3-.

Proto nesmíme stavět intuitivní vnímání do protikladu k syllogismu, ale obojí má být zkombinováno v jednotu. Vlastní syllogismus musí být poznán ve zkušnosti ve svých dvou předpokladech, v širším a užším, jinými slovy, intuitivní vnímání musí tvořit žulový základ, z kterého jsou předpoklady vyvozeny. Takový syllogismus je produktem dokonale správného myšlení a z toho důvodu nám dovoloje neomyloucí jistotu a dokonalé vědění. V jádře je myšleno toto, když mluvíme o jisté a bezchybné jistotě vědění intuitivním vnímáním, jak uděláme v následujících kapitolách.

Právě Buddha dosáhl svých pravd přesně touto metodou logického odvozování a také je učí v této formě. V 12. dialogu Majjhima Nikaya sám zvláště zdůraznuje tuto logickou povahu svého učení: "Bývalý mnich, jistý Sunakkhatta, rozšířil ve Vésálí tuto zprávu: Asketa Gotama hlásá učení, které se získá logickým myšlením, je založené na kritickém zkoumání, objeveném jím samým, a cílem jím vyhlašovaného učení je prostě to, že kdo koli myslí logicky, dospěje k úplnému zničení utrpení". Buddha na to odpovídá, po tom, co byl o věci zpraven svým žákem Sáriputtou: "Zlostný, ó Dáriputto, je Sunakkhatta, v hněvu pronesl tato slova; ten bláhový muž se domnívá, že mně pohání a přesně tímto způsobem chválí Dokonalého. Vskut-

- 1- /z předcházející stránky/. Intuice, čili přímé vnímání, je vnímání pěti vnitřních smysly, slově vnímání, nebo intuitivně přímé vnímání pomocí šestého smyslu, smyslu intuitivního myšlení. Pošledně zmíněné vnímání je omezeno na intuitivní vnímání prostoru, samotné vědění jako takové a konečně stav úplně zbavený objektu. Toto okamžité vnímání /smyslové nebo rozumové a intuitivně přímé/ je ještě zcela beze slov a pojmu. Právě z toho důvodu nemůže být jako takové vyjádřeno slovy, jedině tím, že je posuneme do jiného druhu vnímání, jako v případě uměleckého díla.
- 2- Nebezpečí chyby je veliké, když pojem nebo úsudek nemohou být vyslovovány zpět přímo k podkladovému vědění a tudíž k realitě, ale pouze prostřednictvím několika, nebo dokonce dlouhým rěťazcem syllogismů. To je v protikladu k těm pojmul a úsudkům, které ve svých předpokladech mají bezprostřední základ v intuitivním vnímání. A toto je právě ono nebezpečí, které máme na mysli, když mluvíme o podřadné hodnotě pravd pouze důkazem vystrovaných /vyložených/.
- 3- Zvíře má též intuici, intuitivní vnímání, ale velmi málo uvažuje. Akce, založená na pouhé intuici, odpovídá impulzivnímu chování. Tomuto je velmi nadřazené chování řízené myšlením, úvahou, která zkouší a porovnává. Když se v naší době znova provádí přehodnocování hodnot přikládáním většího významu intuici než myšlení, je to také další příznak dekadence. Zde šla evoluce od jednoho extrému připouštění výhradně jen činnosti rozumové schopnosti k téměř úplnému vyloučení intuice, jak to provedl racionalismus, k druhému extrému zbožňování "čisté intuice" jako výhradního zdroje vědění. Tímto způsobem se celý náš věk pohybuje v úplných extrémech a to v přesně takových, které vedou k dekadenci. Přemítání /reflexe/ je druhý potenciál vědění a jeho "výcvik vyžaduje úsilí a napětí" /Schopenhauer, Svět jako vůle a přestávka, díl II, kap.8/ což je dostatečným důvodem pro jeho odhození do starého železa jako nemoderního. Jako všude, tak i zde leží pravda uprostřed; intuice a reflexe /úvaha/ patří neoddělitelně jedna k druhé, protože pouze úvaha, zcela založená na intuitivním vnímání a nikdy nepřekračující tyto hranice, nám přináší vědění a tedy pravdu.

ku, Sáriputto, je to c h v á l a Dokonalého, když někdo řekne: Cílem jím vyhlášeného učení je to, že k d o k o l i v m y s l í l o g i c k y , dospěje k úplnému zničení utrpení". Buddhovo učení je proto náboženstvím r o z u m u ; navíc v kánoru je přímo charakterizováno přídomkem v i b ě a j j a v á d a , které se v Childerově pálijském slovníku překládá jako "náboženství logiky či rozumu".

Tato indická potaha Buddhova učení byla v jeho společenství uznávána ještě staletí po jeho smrti. To nalezlo zcela charakteristické vyjádření ve vylíčení Cejlonských církevních kronik v prvním rozhovoru mezi Mahindou, cejlonským transformátorem /obracečem na víru/ a králem Devanampiyou Tissou kolem roku 250 před Kristem. Thera /stařešina/ uspořádal pro krále formální zkoušku z logiky, aby zjistil zda "král jasné chápě". Opodál stojí mangovník a Thera se táže : "Jaké je, velký králi, jméno toho stromu?" - "Nazývá se mango, pane." - "Jsou tu, nebo nejsou, velký králi, ještě jiné mangovníky kromě tohoto mangovníku?" - "Je tu ještě mnoho dalších mangovníků , pane." - "Jsou tu ještě jiné stromy, velký králi, kromě tohoto mangovníku zde a ostatních mangovníků?" "Ano, pane, ale nejsou to mangovníky." - "Je zde ještě nějaký jiný strom mimo těch ostatních mangovníků a ne-mangovníků?" - "Ano, pane, tento mangovník zde." - "Dobře řečeno, velký králi, jste moudrý". Thera uspořádá podobnou zkoušku, kterou král vykonal rovněž s důvtipem: "Kromě vašich příbuzných a těch, kdo s vámi nejsou spřízněni, existuje ještě nějaká osoba, velký králi?" - "Já sám, pane." - "Dobře řečmo, velký králi, člověk není ani příbuzný ani nepříbuzný vůči sobě." - "Tak Thera uviděl" , jak pokračuje vyprávění, "že králi je moudrý a bude schopen pochopit učení a kázal mu podobenství o sloni noze."

Jako v každé vědě tak i ve vědě Buddhowě, je logika mocným nástrojem vědění o pravdě. Jego poučky a tvrzení jsou určeny sylogismy a to výhradně takovými, jež jsou založeny na samozřejmých a zjevně správných předpokladech, jak se může každý přesvědčit. Právě z tohoto důvodu je jejich vnitřní jistota odhalena každému, kdo je studuje stejně důkladně, jako, řekneme, studentu mediciny jeho lékařská učebnice před zkouškami. Samozřejmě, že dotyčný člověk musí být "inteligentní" jako králi Devanampiya Tissa a musí také mít pro takové studium vůli a energii. Komu toto chybí, chybí mu náboženský smysl, tak řečeno necítí potřebu zajistit svou velkou budoucnost po smrti. Není tedy "arije" jakého Buddha vyžaduje ve svém učení.

Ale to, co následuje, je nejneobvyklejší a udivující věc, o kterou se Buddha nedělí s nikým na světě. Tak jako nikdo jiný nejen že obnažil velký praktický problém toho, jak se můžeme naprostě osvobodit od žalu a zcela naplnit blahem, ale také odkázal tento hlavní problém přímo na prvotní problém naší nejhlubší povahy. Co je zcela jedinečné jež je jej odkázal na jediný sylogismus takové jednoduchosti, že při dobré vůli i bystrý pastvec může nakonec prohlédnout a zakusit jej v celé jeho ohromující jistotě. Ten sylogismus zní: "To, co vidím vznikat a hynout kolem sebe, což mi způsobuje utrpení svým zdáním pomíjivosti, nemůže být moje vlastní, skutečné Já. Takže cokoliv je poznatelné, vidím kolem sebe vznikat a zanikat a - se zdáním pomíjivosti - mi přináší utrpení. Proto cokoli je poznatelné, není mé vlastní Já."

To znamená, že ani mé tělo ani moje mysl nejsou mým vlastním podstatným Já; naopak moje tělo a mysl jsou pouhé nepodstatné "přívlastky, symboly" /attributes/, kterých se mohu opět zbavit, abych se jako "Dokonalý, hluboký, nezměrný a mimolidský rozum veliký jako oceán" ponoril do absolutní reality, do Nibbány, v níž je vše poznatelné umlčeno, uhašeno v "nehynoucím blahu", plný míru je tento stav, nadevše vyznešený a majestátní."

Tento sylogismus je východiskem pro porozumění Buddhovu učení a skutečného vyvrcholení se mu dostává v možnostech, které navozuje meditace . Ve směru účelu, který naznačuje, ve stejnou chvíli prokresluje nejvyšší cíl, který se při meditativním rozjímání stává stále větší jistotou.

A tak důležitost je zde přikládána pouze logice, jejíž předpoklady jsou zcela zakořeněny v intuitivní realitě. Celý Buddhův způsob uvažování se k tomuto vraci. Od samého začátku si vymiňuje velmi dle myšlení, opravdu krajně pomale myšlení, meditativní -l- myšlení, které se stává rozjímáním. Zpočátku se nesměle rozbřeskuje, vynořuje se sotva pocitovaná předtucha pravdy. Při postupném pokroku se tato předtucha stává výroou v pravdu, promíchanou s pochybnostmi a nakonec úplné logické pochopení, až ve vrcholném bodě splývá v hmatatelné intuitivní jasnozřivosti svými paprsky všechno šero, tak i tato jasnozřivost /penetration/ rozptýlí navždy všechny ~~proximantix~~ pochybnosti. Pravdu pak přímo prožíváme právě naším děkonalým proniknutím jeho objektu duchovním zrakem, stejně jako prožíváme mocný zjev a stavbu horského masivu Mont Blancu, když se na něj prímo dívám. A tak to tímto způsobem, takovou zřetelností, musí člověk prožít všechny prvky své osobnosti jako své vnitřní ne-Já /anatta/ jako něco, vnitřnímu Já naprostě cizího. Toto musí vykonat, aby se stal skutečným "prorokem Nibbány", a tak současně ten, kdo prožívá přímo ve svém těle čisté blaho naprosté neprítomností touhy, která následuje jako výsledek toho t-o "vidění". Zároveň však bude i tím, kdo odkaluje Nibbánu /makes it known/.

Předpoklady Buddhových úsudků a závěrů lze kdykoliv a bez jakýchkoliv potíží nalézt v intuitivním vnímání skutečnosti, význačném rysu, představujícím ani víc ani méně než formální část poznávací činnosti všech geniálních lidí. Klasickým formálním důkazem uvedeného je okolnost že Buddhovy výklady jsou jeden každý protkány pmo do bensativi-mi, vybranými ze života. Ta se zde vyskytuje opravdu v dobré míře a v pravou chvíli pozoruhodným způsobem jako nikde jinde. Podobenství jsou velmi vhodná pro ověření abstraktních myšlenek jako odražené obrazy intuitivní skutečnosti a právě z tohoto důvodu každá skutečně inspirována mysl také cítí potřebu, tím více, čím nadanější je, ozřejmit své abstraktní myšlenky v podobenstvích a přirovnáních. Proto řekl Sáriputta, největší Buddhův žák: "Pomocí podobenství je význam rozmluvy ozřejměn mnoha bystrým lidem". /Majjh.Nik., 43.rozmluva/. Ale Buddha sám měl důkladně vštípeno v mysli, že cenné jsou pouze takové abstraktní vědomosti, v kterých lze vždy a snadno demonstrovat, že jsou založeny na intuitivní skutečnosti. Byl tak proniknut touto myšlenkou, že přísně nakázal, dokonce i těm, kdo sotva vstoupili do jeho Rédu, aby sobě i ostatním ozřejmili, pomocí podobenství a tedy návratem do skutečnosti intuitivního vnímání, vědomosti, které jim jeho učení přineslo. "Jeho řeč je závažná a myšlenkově bohatá, občas zkrášlená přirovnáním i a podobensativi-mi, sotva pestřehnutevně, tiché, nade vše povznesené, není ve sféře pouhého abstraktivního myšlení /attakkávacara/, jemné, uchopitelné pouze mudrci." Má pádný důvod k tomu, aby

Proto je Buddhovo učení založeno na intuitivním myšlení, jež z tohoto důvodu vyžaduje. Však také výslově potvrzuje tento rys svého učení v pověstné větě: "Toto učení je hluboké, nesnadno představitelné, sotva pestřehnutevně, tiché, nade vše povznesené, není ve sféře pouhého abstraktivního myšlení /attakkávacara/, jemné, uchopitelné pouze mudrci." Má pádný důvod k tomu, aby

1 - Meditace /meditari-myslet, přemítat, dumat, uvažovat, rozjímat/, hloubavost, rozjímání, úvaha. V Buddhově učení se meditace stává prostředkem nejhlebšího vědění. Dává vzniknout kontemplaci /rozjímání/, rozlišujícímu rozjímání.

zdůrazňoval zvláště ten výrazný rys svého učení a sice, že není přístupné pouhému abstraktnímu myšlení, protože právě v jeho době v Indii kvetla dialektika - umění sporu, pěstovaná v nejvyšším stupni mezi "Samany a Brahmíny". Dokonce i v Řecku, v době rozkvětu sofistů, to nemohlo být více v módě. Na základě pouhých abstraktních pojmu a pod maskou logiky bylo neomylně demonstrováno, že "všechno je" a také, že "nic není". Podobně bylo dokázáno, že "vše je jednota" a také, že "vše je plurálnost" /Cf. Franke Digha Nik., str.19, pozn.3/. Zde ovšem falešným prvkem nebyla skutečnost, že tito muži pracovali se zákonem logiky -¹, ale v jejich vymýšlení přejatých pojmu /takká/ podle zákona logiky po způsobu algebraických rovnic. To prováděli, aniž by se čas od času přesvědčili o reálitě těchto pojmu a jejich skutečného obsahu sestoupením do skutečnosti intuitivního myšlení a tedy bez meditativního myšlení. "Vše, co je pouze představitelné nebo myslitelné a tedy také co je falešné, nemožné, absurdní a beze smyslu, vstupuje do abstraktních pojmu". /Schopenhauer, Svět jako vůle a představa, Díl II, kap.10/. Právě z tohoto důvodu musejí nejdříve potvrdit v jednotlivém případě svůj původ z intuitivní skutečnosti; jinými slovy, myšlení musí vždy zůstat i intuitivním a nesmí nikdy ztratit ani na okamžik spojení se smyslovou zkušeností, pokud všechny úsudky jím získané nemají být "bez podkaldů" /Digha Nik., I.1, 29, Franke, str.22, pozn.1/. Právě toto a pouze toto má Buddha na mysli, když říká, že jeho učení je attakkávacara, což tedy znamená, že "moje učení nespočívá v říši pouze abstraktního pojmu /takká/, ale je zakořeněno především v intuitivním vnímání /Majj. Nik., 48. rozmluva/. Spočívá tedy na tom myšlení, které nepracuje pouze s abstraktními pojmy /takká/ zároveň s prázdnými skořápami, do kterých každý vloží co se mu hodí, ale s obrazy intuitivního vnitřního. Proto pro pochopení jeho učení pouhá dialektická metoda není dosažující, ale za ní je nezbytné přímo pozorování a to je právě intuitivní myšlení.

Ve světle této Mistrové metody a vedení jeho vlastními slovy se nám v tomto pojednání otevírá pochopení koloběhu znovuzrození se všemi jeho hlubinami a výšinami; a zde toto pochopení současně způsobuje následování na cestě. Naším zrakům se otvírá jedinečná horská stezka. Ten, kdo se probouzí, po ní bude zvolna stoupat poté co přivykl svůj duchovní zrak oslnivému světlu náboženského ideálu, jež coby mysterium tremendum mu září z Buddhova učení vstříce. Ale stejně jako již cítíme radost, úlevu a útěchu, když sotva vystoupíme na první svahy mocného horského masivu z doliny horského údolí, tak i Buddhovo učení bude snadné k pochopení každému bystrému člověku, pokud má dobrou vůli, alespon v rozsahu schopnosti přijmout a pochopit koloběh znovuzrození, s možností jej ovládat. S tímto zakouší ve svémeditaci pevný základ veškeré ryzí náboženskosti a v něm vnitřní mír a tudíž nefalšované štěstí, z něhož naše doba nevlastní již ani stupu, neboť praská ve švech intelektuální arogancí se všemi vědami a technickým pokrokem.

1- logika pochází z λογίσεται, počítat, připisovat komu co, zařídit, brát v úvahu, uvažovat, užívat svého rozumu, odvozovat. Toto naopak pochází z "logos", slovo a rozum nebo úvaha, jež jsou nerozlučitelné. Ale podle toho logické myšlení znamená myšlení v souladu se zákony rozumu. To znamená, že postup schopnosti rozumu, logosu, touto schopností sledovaný, když je ponechána sama sobě a je nerušena, a tudíž v osamělém myšlení racionální bytosti, která není svedena na cestu ničím, ať už látkou pouhých abstraktních obrazů nebo těmi z obrazů intuitivního vnímání /Cf. Schopenhauer, Handschriftlicher Nachlass, str.3/

Způsob předání "divu"

Učení Buddhy je nauka univerzálně všeobecného zákona pomíjivosti. Nebylo by správné, kdyby se tento zákon neodrazil v samotném učení, jehož vnější osud byl přibližně takovýto:

Poté, co Buddha prohlašoval své učení všemu lidu střední Indie po dobu půl století, putujíc při tom pěšky z místa na místo, někdy doprovázen množstvím mnichů; a když si mnichové po vědickém způsobu vštípili do paměti jeho jednotlivé rozmluvy a projevy, byly tyto spolu s výklady jeho velkých učedníků předávány z úst do úst po Mistrově smrti r. 483 před Kristem. Bylo tak činěno s úzkostlivou přesností, protože ti mužové si byli vědomi jejich obrovské důležitosti. Navíc svaté texty /suttas/ byly na různých koncilech sestavovány do souboru /nikāyas/ a shromažďovány v Pitakas /koších/, vlastně v Suttapitaku, v koši rozprav, a Vinayapitaku, koši řádových pravidel. K těmto dvěma "košům" byl později přidán Abhidhammapitaka, koš scholastické filosofie, jako následný, nezávislý věvoj. A tak byly pro všechny časy stanoveny Tipitaka, Tři koše, úplný souhrn buddhistického svatého písma. Tipitaka byl poprvé písemně zachycen několik desetiletí před naším letopočtem za krále Vattagamina na Cejlonu, kam byl přinesen Mahindou, synem velkého buddhistického císaře Ašoky /264-227 př.n.l./.

Při určování původního Buddhova učení je účasten pouze tento Tipitaka. Je nutné to výslově prohlásit, protože velmi brzy po Buddho-vé ~~smrti~~ smrti začal přibývat nový zdroj výklaďadla jeho učení a sice literatura komentářů, a to v značném rozsahu. Jeho největší část byla spojena dohromady do souhrnu nazvaného Atthakathá, "vysvětlení smyslu". Komentáře byly přirozeně psány mnichy, Theras /Staršími/; současně měly představovat názor prvních tří koncilů /zhruba 483, 383 a 245 před Kristem/. Říká se, že Attakathá spolu s Tipitaka přinesl na Cejlon r. 245 před Kristem mnich Mahinda, syn krále Ašoky a obojí tam bylo přeloženo do singhalézštiny. Ani z původního Attakathá, sepsaného v páli, ani z Maha-Attakathá, přeloženého do singhalezštiny Mahindou se nic nedochovalo. To poslední bylo objeveno v 1. století po Kristu mnichem Buddhaghosou, který se přestěhoval z Indie na Cejlon. Podle svého prohlášení Buddhaghosa přeložil zpět do pálijského jazyka jeho nejdůležitější části a přidal své vlastní výklady. Tento Attakathá Buddhaghosův je ještě zachován a dnešní mnichové na Cejlonu, v Burmě a Siamu jej nazývají vysvětlení Theraváda.

Takto zvěčněna Buddhaghosou přilnula literatura komentářů ke Třem košům jako mohutná popínavá rostlina; vskutku ve viharas na Cejloně, Burmě a Siamu se často považuje za kacírství chtít si utvořit svůj vlastní názor, týkající se Tří košů, jakkoliv nutně opodstatněný takový názor může být. Takový je též přesný postup katolické církve, která podobně po dva tisíce let zakazovala jakoukoliv vlastní interpretaci Bible. Proto Deussen správně říká ve svých Erinnerungen an Indien, že dnešní buddhismus je zvětšený obraz chyb katolické církve.

Tragedií je zde to, že tato Buddhaghosova Theraváda-interpretační škola vysvětluje skutečnost znovuzrození takto: lidská skutečná povaha je obsažena v duševních a tělesných silách, které, když jednají dohromady, se označují jako "já". Jako vše ostatní, i tyto síly, nazývající se "já" přirozeně zanikají ve smrti. Ale v jejich pokračování povstanou v jiném zárodečném materiálu, připraveném rodiči aktem souložce, nové síly, rovnocenné těm, které zanikly a které znova vytvoří lidskou bytost a vněm, takto sebe popisujíc, znova říkají "já". Je to přesně totéž jako když je nová svíčka zažehnuta od staré, téměř úplně vyhaslé. To právě je znovuzrození, jak je učí Buddha. Ve skutečnosti tato

teorie, nemající žádný základ v Buddhových slovech, není samozřejmě nicím jiným, než zvláštní formou víry v úplné zničení, jež Buddha slavnostně odmítá. Nebot právě proto, že tyto síly, povstávající v jiné zárodečné hmotě jsou n o v é , nejsou nadále staré; síly, tvořící předešlého člověka, zanikly úplně a provždy. Pokud "Já" zaniká se zénikem vlastních sil, jež tvořily mou vnitřní povahu, jak se mně pak týkají ty n o v é s í l y , které prý povstanou po mé smrti v nové zárodečné hmotě, i když takové nové síly jsou rovnocenné těm, jež zanikly? Která jasně myslící hlava zde ještě mluví o znovuzrození ve smyslu, v kterém je Buddha popisuje v podobenství j e d n o h o poutníka? "Tak, jako když člověk odešel ze svého místa na jiné a odtud ještě jinam a odtamtud se vrátil zpátky na své místo, napádne ho myšlenka: odešel jsem ze svého místa na jiné, stál jsem tam, seděl, mluvil a mlčel; poté jsem se vrátil zpět na své vlastní místo; stejným způsobem si moji žáci vybavují v mysli různé formy předešlých existencí."/Majj.Nik.,77.rozprava/. Interpretace, kterou nelze vyčist ze slov samotného Buddhy, lze dosáhnout pouze vysvětlením, že Buddhovy rozpravy se nesmějí brát tak doslovně, jak jsou zachyceny. Výsledkem je pak pravý opak tohom co jsme předtím označili jako arijský indický duch s jeho mocnou naukou o Atmanu, zjevující se po staletí. A tak se nelze divit, že t e n t o buddhismus nejan že vzbudil tolik pohrdání u Sankary, velikého indického komentátora /nar.788 po Kristu/, že nazval Buddhu /jehož očividně znal jen v podobě buddhismu komentářů/ starým tlachalem, ale také, že Buddhovo učení v Indie zcela zmizelo mezi 800 a 1000 po Kristu /Deussen, I.c., I,3,str.180/. Skutečně t e n t o buddhismus není náboženstvím indického arijce -1-, -2-.

Maha-Atthakathá je nepochybně zodpovědný především za skutečnost, že Buddhův Řád se v ranném období rozštěpil na několik sekt. To platí zvláště o rozpadu na Theravádince, obhájce buddhismu komentářů, a na Mahasanghiky, jejich odpůrce, rozkol, ke kterému došlo již na druhém koncilu ve Vésálí v roce 383 před Kristem. V prvním století po Kristu má původ Maháyana, "Mocný prostředek", jak se jeho následníci sami nazývali. Starší podobu myšlení, založenou výhradně na pálijském kánonu, přezdívali pohrdavě Hináyána, "Vadný prostředek". Buddha učí, že člověk, pracující pro svou vlastní spásu s t e j n ē jako pro spasení ostatních, "je největší, nejlepší, nejctihodnější, nade vše povznesený". /Ang.Nik.IV,95/. Zde zdůraznuje, že pouze člověk, "který sám není vtažen do bažiny, může vytáhnout jiného, topicího se." /Majj.Nik.,8.rozprava/. Navíc ale Maháyána zavedl ideál Bodhisattvy, jenž dosáhne svého nejvyššího spasení pouze tehdy až budou spaseny všechny ostatní bytosti, Navíc tu máme mythologii převzatou z brahmaňismu a zřetelný /decided/ kult božských a démonických bytostí.

-
- 1- Opozice, ve které mnohé komentáře stojí nejenom k učení Buddhy samotného, ale také k duchu árijského Inda obecně, vnučuje opravou předpoklad, že tito komentátoři vůbec nebyli čistí arijci, ale drávidové, původní obyvatelé Indie, žijící ve velkém počtu na jihu Indie už od dob Buddhových až podnes. Singháci /Cejlonané/ také obsahují arijské i drávidské prvky.
 - 2- Buddhističtí laikové v zemích, kde buddhismus vytrval, se ovšem nezneponkojovali kvůli teoretickému převracení Buddhových myšlenek, provedenému buddhistickými m ě n n ī u č e n c i /neštěstí bylo právě v tom, že mnichové se z větší části stali pouhými učenci/, takže toto překroucení myšlenek jejich domnělými strážci zůstalo bez praktických hásledků. A to bylo velmi šťastné pro historický buddhismus. To je, co měl Sir E d w i n A r m o l d , autor známé didaktické poémy Světlo Asie, na mysli, když řekl, ve své předmluvě, že je jeho "pevným přesvědčením, že by nikdy nebylo možné přimět třetinu lidstva věřit v prázdné abstrakce nebo v nicotu jako původ a korunu bytí."

Na začátku našeho letopočtu "společenství buddhistů rozkvétalo po celé délce i šířce Indie a jeho apoštоловé rozšířili Buddhowý víru z Indie u národů, jejichž jména nebyla v Indii dosud známa." /Oldenberg, 445/. Učení se rozhodně stalo náboženstvím lidu a mistrovou proroctví, svěřené jeho žákovi Anandovi, se zcela jasně vyplnilo jako "rozlišující", t.zn. jako učení přirozené těm, kteří se probudili: "Ne nadlouho, Anando, bude svatý život zachován. Učení pravdy potrvá pět století". /Cūlavagga, X, 6/. Nicméně "div" i jako pouhé náboženství lidu zanechalo svou stopu v celé ne-islámské Asii a tedy více než v jedné polovině lidstva, i tam, kde asijská náboženství mu vděčí za nejušlechtilejší mravní prvek, platný dodnes, vrcholící v laskavosti ke všemu co žije a dýchá, nauku Dokonale Probudilého/G. William Hunter, Zkrácené dějiny indického národa/.

Buddhismus se poprvé dostal do Evropy ve svých pozdějších formách v minulém století; v našem století se objevila také vydaná Tipitaka v původním textu. Poté následovaly řady překladů a výkladů, které zpočátku vzbudily značnou pozornost. Ale protože se někteří evropští indologové zapletli do sítě výše zmíněného buddhismu komentářů a přizpůsobili své překlady i vysvětlení učení v tomto negativním smyslu, nábožensky zainteresované kruhy se velmi brzy zklamaně odvrátily. Dokonce ani pro evropské arijce nemohlo být takové náboženství vhodné. S ohledem na toto vše se autor tohoto díla zřídka vrací k literatuře komentářů. Své dílo vystavěl výhradně na Suttapitaka, na koši rozmluv Buddhy a jeho velkých žáků. Pokud to jen šlo, následoval příkladu mistra Purana, který, když byl požádán, aby se zúčastnil koncilu, konajícího se kráce po Buddhově smrti, zdvořile odmítl a řekl, že se raději přidrží toho, co on sám slyšel z Mistrových rtů. Správnost stanoviska zachování slov Buddhy samého navíc pramení z toho, co mistr o svém učení řekl, především, že v sobě nese své vlastní potvrzení a nepotřebuje žádné další ospravedlnění /authority/.

Způsob předávání koše rozmluv mohl do něj ovšem vnést mnoho různých úprav pozdějších mnichů, jež nebyly ve stylu Buddhy. Pro jejich rozlišení a isolování autor použil vodítko ryzosti citovaných pasáží, jež může být ozřejměno pomocí následujícího přirovnání.

Lidé kopali v troskách starobylého města. Podle zvyklosti stával uprostřed chrám, jehož základy byly ještě rozpoznatelné, Badatelé se teď pokoušejí zjistit, který z těch obrovských kvádrů, povolujících se kolem, tvořily chrám. Uvažujíc téměř nad každým jednotlivým kamenem, vedou učeň spory o tom, zda tento patřil či nepatřil k chrámu, takže se zdá, že hádkám nebude nikdy konec. Jeden architekt dlouho tiše naslouchá. Potom dospěje k odvážnému řešení: postaví opět chrám z původních kamenů. Tak přivede dělníky; vybírá kámen po kameni; každý z nich položí na jeho správné místo, až je nakonec celý chrám bez jakýchkoliv mezer rekonstruován v celé své nádhěře a lahodné harmonii všech svých částí; neboť každý blok přesně zapadá mezi ostatní. Není celý spor o původnost každého kamene takto rozhodnut nejjednodušším a nejjistějším způsobem?

Možná, že čtenář rozpozná stejně okamžitě v pasážích, citovaných v "Učení Buddhy" ve svých rukách původní kvádry Mistrových slov a v celé soustavě, d h a m m a . a n i h i t a . Zaručeně je rozzeznal ten, kdo při čtení knihy v sobě zažil pravdu těchto dalších slov, že Buddhovo učení je jako lví tlapa: "Do čeho udeří, at je to vznešené nebo nízké, do toho zdravě udeří."

Může mu pak být lhostejně, zda mnozí jiní kromě něho mají tutéž zkušenosť, a zvláště, zda se kdy vyplní Schepenhauerova slova: "Proto můžeme doufat, že jednoho dne bude i Evropa očištěna od všech židovské mytologie. Snad nadešlo století, v němž národy jafetické skupiny jazyků pocházejících z Asie /Indoevropské/ znovu přijmou svatá náboženství své vlasti; neboť po dlouhém bloudění pro ně opět dozrály". /Parerga, díl II, §115, na konci/.

DR. ČENĚK ZÍBRT : NA TOM NAŠEM DVORE... - Obřady a zábavy při slavnostní odpravě kohouta, housera, kačera, beránka, kozla a vepřka.

Vyšlo v edici "Veselé chvíle v životě lidu českého", sv.8, nákladem F. Šimáčka v Praze 1911.

Shazování kozla

/str. 63-72/

Asi v době slunovratu letního, obyčejně na sv. Jakuba, házeli v krajích západoevropských buď ze střechy nebo z věže kozla nebo kočku, a pod. Házení toto bylo provázeno přiměřenými obřady.

V Čechách také byl znám tento obyčej. V Jaroměři ještě na zač. 19. století přivedli řezníci na den sv. Jakuba vyzdobeného kozla ku Pražské bráně, vyvlekli nahoru a shodili jej odtamtud, Diváci křičeli: "Kozel padál! - Není pravda!" Roztlučenému kozlovi byla přičítána moc hojivá. Rozdělili se o něj řezníci, lékárníci pro domnělou léčivou sílu a dostalo se podílu také zevlovačům. Výklad ukrutného obřadu zněl, že prý to na památku sv. Jakuba, který byl shozen z chrámu jeruzalemského.

Nejstarší zmínky o krutém tomto obřadu zachovaly se náhodou v záznamech o lidovém léčení staročeském, které přičítalo krvi, z kozla shozeného z věže na sv. Jakuba, moc zvláště čarownou a působivou.

Dne 27. července 1636 oznamuje šafářka Dorota Jínová rozšafné paní Zuzaně Černinové: "Maše M. losti urozená paní, paní mně milostivá Vaše Milosti. S poručením Vaší Milosti nechala sem toho kozla shodit, aby se v něm krev čistě srazila, na sv. Jakuba do slunce vejchodu, a tu krev sem usušila a lůj přepustila a nyní Vaší Milosti posílám. Lůj řezníkům jsem zaplatila, dala jsem jim za něj pět českých, bylo he neškvařenýho půl třetí libry a maso sem jim zase vrátila, aby sobě je zpeněžili, nevěděla sem jak učiniti, nedostala sem od Vaší Milosti cedulkou, až na Radenín prvního kozla vhnali".

Podobně připisuje krvi kozlové zvláštní hojivý účin a bezděky zprávu o shazování kozla zapisuje jezuita J. Barner: "Kozlové k sv. Jakubu nebo při začátku tohoto měsíce zabiti bývají, anebo z vysokého místa svrženi, sebraná krev jejich zachovává se pro všelijaké příhody náhlé a jistá částka dává se v octě, jestli která žila v těle lidském se přetrhla a krev se usedla, zase se rozplyne po ní."

Vyobrazení tohoto ukrutného obřadu zachoval náhodou Paprocký v rozprávce jak kozel tesař byl pokutován za nehodnou práci na stavbě shozéním. Rozprávka mezi řádky naznačuje, že tu jde o výroční shazování kozla.... /Obora nebo zahrádka, v Praze 1602/.

Na počátku 19. věku sěšili se staří i mladí na zábavu při shazování kozla. Divně dejímá, čteme-li jak Jan S. Retik rýmují o shazování kozla v básni "Radovánky mládeže": "Když pak nám se přiblížoval jakubský popravní den, by se kozel připravoval pro smích lidem vyválen; věnován byl vonným kvítím, slavně na věž veden byl, jsa v okýnku na prkynků - závrat dostal - dole byl." /Ziegler, Dobroslav, v Praze II, 1, 1821-

J. Možný-Podčapský popisuje r. 1846 shazování kozla a zabíjení kohouta u čechů i němců v severních Čechách: v outery /po posvícení/ chodí hoši po staveních, aby ukradli kohouta; jestli žádného nechytí, tedy si ho koupí. Pak se k večeru přistrojí obyčejně jeden muzikant za kazatele, ovšem s rozdílem, dva hoši mají kohouta, každý z jedné strany na šnůře uvázanyho, muzikanti hrají, chasa výská, a domnělá kazatel jde za kohoutem. Tako se táhnu, ovšem velikým zástupem provázeni, doprostřed vesnice. Zde stojí židle, přestrojený muzikant si na ni vystoupí, drží řeč nad kohoutem, loučí se s posvícením, škádí zvědavé babičky, a provádí své kudrlinky. Konečně sestupí a kohoutovi hlavu utne, není-li šavle, třeba jen nožem. Tu se začnou diváci roztíkat, ale on uchváti kohouta za nohy, honí se za nimi a hází jím po mládeži, až s ním do hospody vklouzne. Ačkoliv je kohout samý prach a bláto, přece si pak na něm muzikanti pochutnají při večeři neb jím ho hospodská uvaří... Závodní sousedé němci také pochovávají posvícení. Místo kohouta mají ale kozla, kterého jeden z muzikantů vezme na vy-

sokou střechu, druhý drží dole řeč a pak hodí kozla z výšky dolů, kdež se obyčejně zabije. I toho si pak muzikanti přivlastní a pochutnají si na něm!"

V Čechách ustálilo se shazování kozla dnem sv.Jakuba neb na venkově házivali a házívali prý ještě /1860/ jako ve skalách Prachovských blíž Jičína, kozly ze skály. V Praze vykonávali to druhdy řezníci a to z věže svatojakubské na Starém městě v Praze při hudbě a zpěvu, metajíce kozla okrášleného dolů. Pamatují se dobré, píše Hanuš, že tato pověst v mém věku dětském v Praze ještě tak rozšířena bývala, že jsme, ~~xxxjsemek~~ jako chlapci v odpoledne v den sv.Jakuba chodívali k věži té, abychom viděli kozla, ač to tenkráte již bývalo pouhou pověstí. Avšak sděleno mi p.Květem aj., že ještě v ročích 30 tých 19.st. v Praze na Pohořelci kozel ozdobený z půdy hostince "U černého dvora" býval vyhazován. Řezníci, vykonávajíce obřad ten, pravili, že to za tou přičinou se děje, poněvadž v dobách Svatojakubských kozlí maso již bývá nechutné." /Hanuš J.J., Bájeslovny kalendář slovanský, 1860/.

V tyž rozum vzpomíná Krolmus: řezníci pražští shazovali na den sv. Jakuba okrášleného kozla živého u největší slávě při hudbě a zpěvu každého roku až do naší doby z věže Minoritské, jakož z věže u nových mlýnů, takž z věže kostela sv.Lazara vedle Novoměstské radnice. Tyž obyčej při shazování kozla vykonávali na sv.Jakuba nejen řezníci, ale i starší lidé na vsích a městech. Na dole pod Hradskem a pod starým hradem Kokorinem na Boleslavsku shazovali každoročně kozla z vysoké skály při hudbě a slávě, zabijí jej pak a v hostinci u Kačáka společně snědí.

Krolmus zaznamenal ve svých cestovních dennících ještě tyto zprávy z lidové tradice v první polovici 19.st. o shazování kozla: Kozla z věže v Kostomlatach o sv.Jakubu shazuji a kohouta stínají na posvícení. Kozlovi čte kněz ortel, aby se na cestě na žádných mlskách nezastavil. V Želanicích shazovali před lety ještě na sv.Jakuba kozla ze střechy dolů. Kozel...ze skal, věží, domů shazován, krvi kropen, a protože sv.Jakub biskup jeruzalemský byl z věže svržen a utlučen, tudy podložen a na sv. Jakuba v Praze býval od řezníků svržen z věže, ~~xxxičímu~~ na Vyšehradě z náspu ze skály. Shazování kozla u Kolína v Hostačově vísce na den sv.Jakuba dne 25.července 1859. Kázání kněz nad ním držel, jeho účel, co zlého a dobrého natropil, skokem aby je smířil atd. Potom jej vyvedou na střechu nebo lešení, shodějí dolů a zabijou ho, krev chytají, ~~ji~~ čarujou nemoci padoucí, upekou ho a společně v hospodě snědí při hudbě a zpěvu.

Dosti dlouho brojily úřady proti krvavému divadlu tomuto, Přese všechny zákazy udržovalo se po českém venkově ještě ve druhé polovici 19.století. Otiskly ~~xxiiii~~ totiž roku 1857 noviny tento zajímavý dopis z Vlačova Březí: "Dnešního dne, 25.července 1857, dočkalo se městečko naše divadla velmi zajímavého, jakého za našich časů již nikde není k spatření, leda snad ještě v Kocourkově. Umínilo si totiž několik zdejších řezníků, že zasvětí den sv.Jakuba oním barbarským, před mnoha lety snad zde bývalým obyčejem, shozením totiž kozla ze zdejší kostelní věže. Z počátku jsem se domníval, že snad jest to pouhý žert; nebo že by cos takového za našich časů se ještě státi mohlo, toho jsem se ani ve snu nedál. Než ale, co se mi zdálo nemožným, stalo se. O půl deváté hodiny z rána zavzněla hudba a řezníci vedli, aneb spíše mohu říci, vlekli ověnčeného kozla na věž. Ač se jim ubohé zvíře vzpouzelo a hrozným bečením takořka o milost prosilo, nic na plat - musilo, chtěj nechtěj na prkno, a pak při hudbě z věže 20 sáhů vysoké dolů svrženo jest. Diváků sice mnoho tam nebylo, nebo se to muselo hnusiti každému rozumnému člověku; ale nadějná mládež dostavila se přece v hojném počtu, a každý mi musí dosvědčit, že takovýto veřejný čin velmi málo přispívá k ušlechtění srdece mladistvého. Dufáme, že se takové hnusné divadlo na budoucí časy zapoví."

S podivením, že ještě později r.1859 vypisuje časopis /Bohemia/ 1859. Zprávu z Vlačova Březí otiskly Pražské noviny 31.7.1857/, jak bývá každoročně v Hostačově poblíž Golčova Jeníkova kozel shazován ze střechy hospody od tamějších řeznických tovaryšů. Maso zabitého kozla hospodský upeče a účastníci je snědí. Krev bývá zachycována a užívá se jí při léčení. Obřad končí zábavou, tancem.

Zpráva poněkud pozdní zapsána je r.1879 /Český jih/. Líčí, že prý na prvního máje shazuji ověnčeného kozla ze střechy vysokého domu vesničané v okolí Vysokého v severovýchodních Čechách. Před popravou čtou odsou-

zenci žertovný rozsudek /jak jsme poznali při stínání kohouta/, že mnoho stromků okousal atd. Nezabil-li se, čeká řezník, aby jej usmrtil. U Rovenska prý shazovali kozla z Trosek. Později od ukrutného obyčeje upuštěno, poněvadž se kozel při pádu hrozně roztřískal a kozel bývá shazován jen z okna v hostinci, kdepak po jeho usmrcení bývá vystrojena hostina, spojená s taneční zábavou. Jednotlivé porce prodávají se draze a co se za ně strží, tím se zaplatí kozel a ostatek je věnován společné zábavě na oslavu pořádaného obřadu.

Podobnou zprávu se zajímavými podrobnostmi o shazování kozla zaznamenal Alois Jirásek /Sebrané spisy XXII, str. 143-6/. Na sv. Jakuba bývalo ještě v první polovici 19. st. po městech i na venkově velmi živo a hlučno. Jako Pražané hrnuli se toho dne ke věži kostela svato-jakubského nebo také ku "Černému dvoru" na Pohořelci, tak sbíhali se zástupové v městech, městeckách i vesnicích ku věžím, zvonicím a kde ani té nebylo, ku nejvyšší stodole. Vše hledělo do výše, kde na prkno z okna vystrčené nebo na střechu vyvedli či vlastně vytáhli nebohou oběť - kozla.

Chudák ověnčen, opentlen, s vrškem borovice růží ozdobeným mezi rohy, mašlemi okrášlen - stál nad hlučícím zástupem, až trhnutí prknem donutilo ho k osudnému skoku či pádu, k němuž mu dole hudba hrála a lid křičel. A kdyby snad i po pádu tom na živu zůstal, smrti přece neušel. Čekal na něj dole vyšňořený řezník a ten kozla, jak dopadl, ihned zapíchl. Jen jednou i řezníkovi ušel. Bylo to v jednom městečku na Náchodsku. Kozel totiž z okna věžního vyhozen, dopadl divnou náhodou na lípu opadál stojící, ze které pak spadl, nic sobě neublíživ.

Než se překvapený řezník a lid vzpamatovali, sebral se vyděšené zvíře a prorazivší zástupem, pryč v pentlích a ve věnci uhánělo. Ze slavnosti stal se nyní hon na kozla, kterého teprve kus za městečkem dopadli a zpět přivedli. Noži přece neušel.

Házení kozla v podstatě všude stejně se dalo - jen v jednotlivostech odváděná ta "slavnost" tu a tam okázaleji. Tak v Jaroměři cech řeznického kozla, jemuž rohy vyzlacený a ověnčeny, u slavnostního průvodu na místo popravy ku Pražské bráně vodil. Řezník, jenž kozla měl zabít, vyhledal zvíře co možná škaredé, kosmaté, barvy černé a velkých rohů. Tu a tam vložili kozla Šedivého. Na rohy mu vložen věnec vždy se stuhou černou. Jinde po těle mohl být ozdoben stuhami barev rozmanitých.

Když pak ubožák dopadl, a řezník jej zapíchl, chytali řinoucí se krev co nejpečlivěji, aby ani kapka na zmar nepřišla. Maso zabitého kozla prodal řezník hned, šlo na dračku, ale po krvi byla ještě větší potávkou. Mělať "jakubovská" krev dle obecné pověry hojivou, ano kouzelnou moc: čerstvá hojila padouchici a jiné nemoci, usušená a na prášek rozmlétá sloužila proti "pškaní" či píchání, proti chrلنě krve a pod. Nebylo tedy divu, že řezník za krev více utřízl, nežli za "jakubovské" maso z celého kozla.

Po vesnicích slavili tuto slavnost také velmi hlučně. Povím, jak se dalo ve Vysoké Srbské na Náchodsku: na sv. Jakuba odpoledne sešla se všecka ves v ~~úniku~~ hospodě a kolem ní. Středem společnosti byla kozlova družina, čítající obyčejně šestnáct párů mládenců a družic. Sedmnáctý pár byli "ženich" a "nevěsta". Z hospody vypravili se průvod k nejvyšší stodole ve vsi. V čele šla hudba, za ní dva chasníci vedli kozla ověnčeného a opentleného, za ním šel vystrojený řezník, pak ostatní průvod družiček, mládenců a všeho lidu. V čele družiny ubíhala se "nevěsta", bíle oblečená, s rozpuštěnými vlasy, kvítím zdobenými. Věnec mítí nesměla, za to družičky hlavy své jim zdobili. První družička nesla na misce nůž, černou mašli zdobený.

Když průvod ~~úniku~~ došel stodoly, vynesli dva dotčení chasníci kozla na vrchní šár a postavili jej na prkno. Nad zvířetem měl v tu chvíli "ženich" řeč či říkání rýmované, kteréhož jsem se však nedopátral. Přimlouval se jím za kozla, by mu věku nezkracováno a snažil se jeho vinu dokázati. Načež "nevěsta" k kozlům promluvila:

*Možnáže se lidstvo nechce poučit z historie proto,
že jí mu předkládala v takovém stavu*

Nermuť se kozle, že svůj život dokonáš.
Vypršela tvoje hodina, dnes svůj život skončit máš.
Po celý tvůj život užíval jsi kratochvíle,
ted za své špatné činy přišla tobě smutná chvíle.
Némešek, skoč rychle dolů, sraz hlavu, uděláš konec všemu."

V tom dole spustila smuteční hudba, kozel svržen a řezník vykonal svou práci - jak už pověděno.

Po té odebral se průvod zase do hospody. Tam postavili se mužští do kola, "Nevěsta" pak brala jednoho po druhém k tanci. Nejprve řezníka a ne "ženicha". Když se všemi odtančila, dovedli ji za stůl a častovali jí masem a sklenicí vína. Ostatní jen pivo a kořalku popíjeli. Rozumí se, že po hostině nastalo tanecní veselí.

Barberský tento obyčej, původu zajisté prastarého, byl velmi rozšířen a oblíben. Lid sobě vykládal, že se házení kozla děje na památku sv. Jakuba apoštola, kterého z výše chrámové svrhli a zabili. Ale původ toho obyčeje zajisté je jiný, snad z časů pohanských. Zajímavé je, že v Hostačově u Golčova Jeníkova věřili, jako by smrt kozlova smývala všechny hříchy, jichž se diváci toho roku dopustili. Připomíná to na obřad židovský, kdy velekněz losem vybral ze dvou kozlů jednoho, zlému duchu Azazelovi určeného, a hříchy všeho lidu na jeho hlavu zaklením svaliv, do pouště jej zavésti a vyhnati kázal.

Házení kozla bylo velmi oblíbeno. Patent minulého století proti tomu vydaný nic neúčinkoval, a obyčej ten udržel se v jednotlivých místech dlouho do našeho století. Když farář z věže nebo ze zvonice kozla shazoval nedovolil, vyvoleno k tomu, hlavně agitací řezníkovou, nějaké jiné vysoké stavení v místě, nebo konečně dům řezníkův. Ale tu se již starý ten zvyk neudržel.

Na Litomyšlsku shazovali o posvícení kozla. V pondělí po obědě vystříhalo na návsi a po druhé počínala již muzika. To přicházeli k ní také starší a nejstarší sousedé a sousedky. V pondělí o posvícení shazoval se kozel, na Volšanech, v Makově, Lezníku a jinde stíhal kohouta, obyčejně však mlátili ho cepem. Kozla kupil hospodský a přišli pro něj s muzikou. Stará jedna babka šla za muzikanty ve starých "křápech", roztrhaný koš na ruce a v něm fábory a pentličky na kozla a na hlavě z polních květin, nejvíce "mlíčavek", věnec, který kozlovi garovala. Okolo pobíhal žid s velkými rezavými voudy, na rameně starý pytel nesa. Jiný chasník kozla vedl. Měl čepici do špičky, asi loket vysokou a bílou, červenými a všelijakými pásy promíchanou, kalhoty každou nohavici jinou a bílou sasku s červenými rukávy. Za nimi velký průvod chasy a děti bujně skotačících s hlukem a smíchem se hnaly. Kozla žid pytlem celou cestu k chůzi pobízel. Před hospodou přečten kozlu ortel smrti a celý testament, pak ho zabili a snědli při besedě.

Shazování kozla na den sv. Jakuba z věže filiálního kostela sv. Víta v Pelhřimově, na pražském předměstí, popisuje J. Fried. Kozel, který měl se tohoto "oslavení" zúčastnit, musel být bílý. Byl-li jiné barvy, obarvili ho na bílo. Kozel před svou popravou choval se několik dní u některého z řezníků, obyčejně u staršího, odkudž průvod bral se na den svatého Jakuba s kozlem slavnostně opentleným městem přes náměstí k místu popravnímu. Kozlovi, drženému od tovaryšů řeznických, byla proslovena od některého řezníka chvalořeč, ve které však byl odsouzen k smrti shození z věže.

Na to kozel ihostejně s hlavou vztyčenou byl svázán a dovlečen po schodech na hory věže, vystrčen z okenice na prkno. Kozel obyčejně došel až ke konci prkna - pod ním, nic netušícím, prkno rozhoupáno, a kozel loučil se se světem. Dolů obyčejně dopadl s nohami přeraženýma i rukama rohy přetlučenými neb i jinak pochrouranými o dláždění. Byl ovšem ihned s ním učiněn krátký proces od řeznických tovaryšů. Ostrý nůž ho osvobodil od trápení. Na to krev, jako léčivý prostředek uschována do nádoby proti pichání a pořezání se. Řezníci při tomto byli ve starobylych krojích s korouhví.

Slavnost byla ovšem provázena hudbou, a byla pak hostina v některém hostinci, kde jedlo se a hlavně pilo, až se hory zelenaly. Posledně shozen byl kozel z věže r. 1830. Podle vypravování souseda pamětníka v Pelhřimově byl kozel vytěsnán v kamenni u vchodu do Rynárecké Horní Brány s roztahnutýma nohami, jak padá z věže. V Pelhřimově mívali vždy kozla bílého. Na Moravě na Vsetíně býval ku popravě vždy zvolen kozel zase celý černý.

Na Hlinecku na sv.Jakuba shazovali v Chlumu kozla pentličkami ozdobeného z mostu, pak jej zabili a pekli ~~na kusy~~. Též v Hlinsku ještě v 1.polovici 19.věku cech řeznický shazoval kozla z radnice. V okolí Trhové Kamenice stínávali také ještě před 40-45 lety kozla. Později shazování kozla bývalo zakazováno. Kozel byl pouze předveden, přečetli mu ortel, pak jej zabili, pekli maso a tančili. Takové slavnosti se zúčastnili lidé z celé osady i z věkoli. Hospodský koupil kozla, zjednal hudbu a rozhlasil po celém okolí, že budou stínat kozla.

V neděli po obědě muzikanti šli k sousedovi, od něhož byl kozel koupen a vedli ověnčeného kozla, vyhrávajíce, k hospodě, u níž řečník vylezl na sud. Jiný strýc držel kozla vedle sudu, Banda zahrála; řezník, jenž v Trávném měl dlouhý černý kabát a na hlavě cylindr, šnupl si z pikoly a počal mluvit: "Milí přátelé! Sešli ste se, abyste naposledy spatřili tohodle nezbedu" /ukazuje při tom na kozla/, "nad kterým bude dnes ortel smrti vykonané pro jeho nezbedný kousky, když porád a porád tropil. Tak jen poslyšte, co je to za darebu. Von vám běží na Nohavici /malá samota v horách/ a tam se zamiluje do kozy tetky Průšovy a, ažkoliv za ten čin doma byl trestaný, nepřestal na Nohavici běhat. Nebylo na tom dost. Stavil se jednou na Vrátkově a tam v poli se pustil do zélí, a tu vás jak vám to vokousal. Poněvadž podobnejch nezbedností více natropil, musí za to dnes pykat. Než se však rozloučí s vám, tu vám některejm něco poručí na památku, a to hajnýmu hlavu s rohami, paní mlynářový vocásek na maštění trpalek...." Kozel byl potom zabit, maso jeho pečeno. A tancovalo se až do rána.

V Holetíně úrobili na střeše lešení a tam vyvedli kozla. Některý chasník, přistrojený za "kata", četl mu ortel a kozlův testament, v němž byla kůže odporučena sousedům na kalhoty, maso hospodyním do kuchyně na pekáč, střeva hudebníkům na struny, rohy na špičky k dýmkám nebo dětem na troubení, nožičky mládencům, aby dobře v tanci poskakovali, drob a drška muzikantům, loj mládencům na boty.

V Mrakotíně u Skuče poroučívali prý kozlovu hlavu jednomu občanovi, který ho to tak ukrutně dopalovalo, že by byl zabil každého, kdo se mu o tom zmínil. Když vše bylo rozporučeno, chasník strčil kozla dolů, kdež již řezník byl připraven, aby kozla zabil. Při tom hrála muzika. Při zabíjení lidé chytali krev a dávali ji pít proti padoucí nemoci nebo píchnání. Večer snědli pečení kozlí při zábavě.

Shazování kozla na sv.Jakuba zachovalo se jako oblíbený obyčej na Přeloučsku v četných vesnicích, kde o posvícení se to děje, zvláště v Bezděkově u Choltic, Veselí Odraném a ve Lhotě pod Přeloučí. Obětovaný kozel se pravidelně snědl, uvařil se z něho "kulajš". Slavnost ta dnes je více rázu maškarního. Občan J.Kopecký v Bezděkově zastával ve všech těchto místech obřad popravčího a ~~řečníka~~ řečníka. Roku 1870 též byl posledně házen kozel v Pardubicích v hostinci v Plodru /dle vídeňského Práteru/. Divno, že tehdy úřady mlčky to trpěly /Josef Hanuš/.

Kozla shazovali v Sebranicích před lety z věže kostelní vždy v den sv.Jakuba. Usušené krve shozeného kozla přidávali lidé do kouřidla, jímž podkuřovali toho, kdo se lekl, aby uleknutí nemělo zlých následků na jeho zdraví. Shazování se již neděje. Vídal jsem je však před málo lety ve vsích kolem Choltic na Chrudimsku /Karel Hovorka/.

V Čechticích /okres Dolní Kralovice/ před několika lety shazovali o sv.Jakubu /o pouti/ místo kozla beránka ze zvonice, kterýž vždy když dopadl k zemi zapichnut byl od řezníka. Krve užívali pak v prostornárodním lékařství. Podobně před třemi lety veřejně zabijen byl beránek v Košticích /okr.Dolní Kralovice/ /J.Valchář/.

Doptal jsem se /vyprávěl mi to starec 84 letý/, že shazovali kozla v Chlumě u Hlinska a v Hlinsku rovněž. Vyprávěl, že tamtéž stínávali kohouta a že byl určen k popravě také pes, jemuž se pak dostávalo milosti /Jan Pohanka/.

V Chrasti u Chrudimě shazovali kozla z věže kostelní, ve vesnicích kde není kostel, z vikýře některé vyšší budovy, nejčastěji v hospodě. /V.Paulus/

V okolí Hořic na sv.Jakuba shazovali kozla, obyčejně z vikýře nebo ze štítu některého vysokého domu. Kozel býval ověnčen, čten mu ortel, ovšem vše žertovně, pak býval z okna dolů /na náměstí/svržen a zapichnut dole čekajícím mistrem řeznickým. To prý dělo se na památku, že o sv.Jakubu Menším dočítáme se, jak byl, jsa prvním biskupem jeruzalemským, z vrcholu chrámu na náměstí svržen a palici jirchářskou dotlučen.

Týž zvyk udržoval se ve Svobodných Dvorech. Házení kozla, hlavně v Bohd.Dvorech a v Cihelně se dálo. Celý děj byl veselení a tanec, při kterém se jedlo maso ze zabitého kozla, Kozel okrášlen byl fábory a stužkami a vynesen na některou půdu s vikýřem /poklopem/. Z poklopou měl některý čipera veselou a vtipnou řeč před smrtí kozla. Tu rozdával těm a těm kůň, těm a těm nohy, jiným rohy atd.; každému něco udělil. Když byl hotov, vyplísnil ještě kozla, že škodil v zahradách, okousal stromky a za to že musí zemřít. Potom hodil kozla z poklopou dolů, kdež tento byl zapichnut, a potom následovaly hody, veselení a tanec.

Než úřady vyhladily docela surovou tuto zábavu, shazovati kozla živého z věže, mírnily krutý obřad příkazem, aby kozel napřed byl zapichnut a teprve potom mrtvý z věže z vikýře shozen.

Shazování kozla na sv.Jakuba v městě Kožel ve Slezsku do roku 1786 patřilo mezi pravidelné zábavy výroční. V den sv.Jakuba vyzdobili členové cechu řeznického kozla, pozlatili mu rohy, ověnčili stužkami. Kozla pak provázel cech řeznický za velikého účastenství lidu po ulicích. Pak jej vyvedli na starou věž nad Ratibořskou branou a nutili jej s hlukem ke skoku, a když se vzpouzel, shodili ubožáka násilně. Na zemi byl zraněný kozel usmracen nožem. Roku 1786 dozvěděl se o tomto krutém divadle pruský ministr Heym a zakázal shazování kozla, že prý hlavně má nelidské toto divadlo zhoubný mikí vliv na mládež, jež se stává otrou, zvyká týráni zvířat a vůbec surovosti.

Prověrka hradní stráže

Dvojice strážných u Matyášovy brány se spolu bezostyšně hlasitě baví, ač se k nim viditelně blížíme. Zmlknou teprve, když jsme pář kroků před branou. Říkám:"Tak se mi zdá, že se nám Rakousko-Uhersko doopravdy rozpadá". Od stráže nalevo nám v odpověď za zády zní hlučné říhnutí. U dolní brány Na Opyši volíme jinou taktiku. Pamětlivi nepříliš vzdálené situace, v níž jsme vsunovali do bílé rukavičky spropitné v kovových mincích a popásali se přitom na rozpačitém a nezáludném obličeji zaskočeného vojáčka, si připravuji kovovou pětikorunu /ač ne již stříbrnou jako ještě před necelym půlstoletím/ a s hránym entusiasmem přistupujeme k stráži. S potrhlostí amerických turistů velebíme anglicky krásu hradu, abychom byli zkrátka zdánlivě uchvácieni a odvedeni strhující vedutou z míst, kde se kdysi střílelo poledne. Vojáček však tentokrát přijal minci bez rozpaků a zastrčil do kapsy. "Fajn", říká, "fajn". Rozjaření a potěšení zahýbáme vlevo na potemnělé kočičí hlavy Opyše v nastávajícím soumraku, na cestu, vinoucí se mezi vlhkými, kamennými zdmi. Vytahuje barevné křídý a zanecháváme na protějších zdech svá naléhavá sdělení:"Lepší se to!" a "Žijeme v dobách, kdy i obyčejné darmožroutství se stává ctností."

Naléhavé sdělení

Je zatím záhadou, zda je lepší pozorovat okolí malými otvory nebo střídat malé s velkými.

/prevzato z Technických novin, ročník XXX, číslo 22, 1982/

Prenikanie exhalátov do rastlinného porastu, ktoré sa v ostatných tridsiatich rokoch v priemyselne vyspelých štátoch prudko zváčšuje, poškodilo v Českej socialistickej republike viditeľným sposobom už viac ako 400 000 ha lesa. Představuje to takmer pätnať desiatok celkovej rozlohy lesov. Pritom však treba predpokladať, že ešte väčšia plocha je postihnutá fyziologickým stresom. Ide predovšetkým o vplyv kyslých zrážok, ktoré ohrozené lesy aj mimo priemyselnej oblasti a výrazne zmenšujú ich odolnosť proti meteorologickejmu a iným vplyvom.

V budúcnosti treba však rátat s tým, že priemyselné exhalácie ďalej porastu - v ČSSR tak isto ako v susedných štátoch, odkial exhaláty na naše územie zanáša vietor. To sa nevyhnutne prejaví aj ďalším zhoršením stavu lesných porastov. Podľa prognózy, vypracovanej do roku 1990, zväčší se plocha poškodených lesov v Čechách a na Morave o viac ako polovicu a zároveň výrazne vzrástie aj stupeň ich poškodenia. Aj keď sa pri tejto prognóze neberú do úvahy škody, ktoré veľmi pravdepodobne nastanú v lesoch vystavených dlhý čas kyslým zrážkám a inéj zátaži, vyplývá z tohto, že konecom tohto desaťročia bude v piati českých krajoch /zo siedmich/ výrazne poškodených alebo úplne zničených 350 000 ha lesa. Všetko nasvedčuje tomu, že vývoj pojde takým istým smerom aj neskôr. Preto rátat s tým, že sa narušia funkčné účinky lesa - a to aj pri predpoklade, že zničené plochy sa zalesnia. Ak sa včas nepodniknú najnevyhnutnejšie opatrenia, hrozí - bez zveličovania - niektorým oblastiam ekologickej katastrofy, ktorej následky možu znamenať vážne nebezpečenstvo pre časť územia ČSR.

..... Všetko nasvedčuje tomu, že pravdepodobne už pred rokom 2000 nastane prudký pokles ťažobných možností, čo je zhruba o štvrt sto ročia skor, ako sa predpokladalo. Ešte väčšie je však zrejme ohrozenie mimoprodukčných funkcií lesa, predovšetkým funkcie hydrologickej, podoohranej a rekreačnej. Nejzávažnejšie následky prinesú pravdepodobne zmeny hydrologických a vodohospodarských pomery v narušených oblastiach. Ich súhrn sa prejaví predovšetkým povodňami, zátopami a tým, že vodné nádrže nebudú schopné dávať dostatok pitnej vody. Na vodné hospodárstvo má výrazný vplyv aj pomerná veľka erozia pôdy, čo je nejzávažnejším následkom porušenia podoohranej funkcie lesa. Splavená pôda bude zanášať korytám riek, bude sposobovať prevádzkové ťažnosti vo vodohospodárskych objektoch. Tak isto surovú vodu prichadzajúcu do úpravní nebude už pravdepodobne možné spracúvať doterajšími procesmi tak, aby bola zdravotne vyhovujúca. Erozia môže viest aj k odplaveniu podnych vrstiev až na skalný podklad, čo prakticky znemožnuje obnovu lesa. Porušenie lesov zákonite sa premietne aj do rekreačných možností v našom štáte. Už dnes je napríklad nesporné, že v dohľadnom čase sa zmenší turistická pritažливosť Krkonoše, Beskýd a ďalších oblastí, kde sa do rekreačných a športových zariadení investovaly nemalé prostriedky.

Doterajší vývoj mohlo by zmeniť iba obmedzenie priemyselných exhalácií u nás aj v susedných štátoch. Táto cesta sa však dnes javí celkom nereálna. V podstate jedinou možnosťou, ako zmeniť škody z spôsobované imisiami v lesnom poraste, sú opatrenia v lesnom hospodárstve. Ich účinnosť je súčasť obmedzená, jednako nemožno ju zanedbať. Súčasný spôsob hospodarenia v lesoch smeruje takmer výlučne k maximálnej záchrane dreva. ťažba a jej rozmiestenie veľmi často samy narúšajú mimoprodukčné funkcie lesa a škody spôsobované prenikáním exhalátov do rastlín sa ďalej zväčšujú. Strategia aj taktika hospodarenia v lesoch riadili sa doteraz iba úzko rezortnými požiadavkami. Ak sa nemajú chmúrne prognozy stať skutečnosťou, je nevyhnutné, aby sa brali do úvahy aj celospoločenské hľadiská.....

Zdálo by se, že nemž základního významu
Budí realita tohoto světa nebo
denné Bardo se svými kručkami,
nehmatačkami formami, jíž je
katalyzátorem je naše svědomí.

Z toho všeho je patrné,
že je třeba zamířit co nejvíce.

